

ධම්මනියාමකාවය - 14

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථදස්සි සවාමීන් වහන්සේ.

ධම්මනියාමනාවය - 14

පටිච්චසමුප්පාදය සුතතනතභාෂනීය සහ අභිධම්මභාෂනීය
ලෙස විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාව.

2021.05.08 වැනි දින පවත්වන ලද දේශනය

එසස පච්චයා වේදනා (නිර්දේශ වර්ණනාව)
(වේදනාව තුළින් ඇතිවෙන කම් කෙලෙස් නැති කරගන්නා ආකාරය)

සංවිධානය : සචනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන්
විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම සාකච්ඡා මණ්ඩපය.

ධර්ම දේශනාවට Youtube ඔස්සේ සවන්දීම සඳහා
<https://www.youtube.com/watch?v=wAGOZeKFaDo>

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථුසේසි සවාමීන් වහන්සේ.

ධම් ආනය පිණිසයි.

පිටපත් කිරීම සහ සංස්කරණය:

එච්.ඒ.අමරතුංග

(දුරකථනය 041 2240228)

තාක්ෂණික දායකත්වය:

චම්ලා අමරතුංග

මෙම පොත නැවත මුද්‍රණය කර පිරිසිදු
ධර්මදානයක් වශයෙන් නොමිලයේ
බෙදාහැරීමට කැමැති සැදැහැවතෙක් වේ නම්
දුරකථනයෙන් සංස්කාරක අමතා ඒ සඳහා
දේශකයන් වහන්සේගේ අවසරය ලබා ගන්නා
මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලා සිටිමු.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සවනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන් විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම
සාකච්ඡා මණ්ඩපයේ අනුග්‍රාහකත්වයෙන්

zoom තාක්ෂණය ඔස්සේ

අකුරැස්ස, ගල්ලල,

ඉඳිගස්හේන ආරණ්‍ය සේනාසනාධිපති,

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථස්සි ස්වාමීන් වහන්සේ,

පටිච්චසමුප්පාදය, සුත්තනතභාෂනීය සහ අභිධම්මභාෂනීය ලෙස

විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාවේ

2021.05.08 වැනි දින පවත්වන ලද

දහහතරවැනි ධර්ම දේශනාව යි.

එසස පච්චයා වෙදනා (නිර්දේශ වර්ණනාව)

(වේදනාව තුළින් ඇතිවෙන කම් කෙලෙස් නැති කරගන්නා ආකාරය)

අරමුණු කරන ලද

මෙම ධර්ම දේශනාව

ඉමහත් ශ්‍රද්ධාවෙන් සහ ඔබ සැම කෙරෙහි උපන් කරුණාවෙන් යුතුව
හැකිතාක් දුරට උන්වහන්සේගේ දේශනා විලාසයෙන් ම
ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් සකස් කොට ඔබ අතට පිදීමකි.

සාකච්ඡාවක් ලිඛිතව සකස් කිරීමේදී, දේශනා විලාශය,
වචන උච්චාරණ විලාශය, ශ්‍රවණ තත්ත්වය, කාර්මික තත්ත්වය,
ආදී විවිධ ගැටලු හමුවන තැන් නීතිපතා විද්‍යමානවේ.

කෙසේ වුව ද වර්තමානයෙහි බොහෝ දෙනා නිබඳ විමසන
ආයතන නිරෝධය පිළිබඳව වූ ක්‍රම වේදය

බුද්ධ දේශනාව අශ්‍රැතවත් හුදී ජනයාට පැහැදිලි කර දීමේ

අරමුණෙන් අප ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ අප කෙරෙහි

අනුකම්පාවෙන් කරන ලද මෙම දේශනය හොඳින් හදාරා

පරිශීලණය කොට සමාධිමත්වීමේ උත්සාහය ගන්නා මෙන් ඔබ

සැමගෙන් ඉතා ඕනෑකමින් ඉල්ලා සිටිමු.

එතකොට අන්න ඒ කාරණාව අපි තේරුම්ගත්තහම අරමුණක් කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් ගන්නවා නෙවෙයි. ස්පෂිය කියන ධර්මය ඉපදීම නිසා ඒ ස්පෂිය සමග ඉපදිවිවි වේදනාවට සිතට, සංඥාවට, සංඛාරයට ආදී මේ ඒ ඒ කෘත්‍යයන් කරමින් උපදින පරමාට්ඨ ධර්මයන්ට, ඒ පරමාට්ඨ ධර්මයන්ගේ නොයෙක් ආකාරයේ කෘත්‍යයන් කිරීම සඳහා ඒ හැම එකකට ම අරමුණක් අවශ්‍ය යි. හැම විත්ත-වෛතසික ධර්මයක් ම උපදින්නේ අරමුණක එල්බීමට යි. නිකම් උපදින්න බැහැ. ඒ නිසා ඒ අරමුණ දැනගනිමින් උපදිනකොට ඒ ඒ ඒ විත්ත වෛතසික ධර්මයන් අරමුණ දැනගන්නා ආකාරයන්ගේ කෘත්‍යයන්ගේ නානාත්වයක් තියෙනවා. අපි අරමුණක් පිළිබඳව හරියාකාරව තේරුම්ගන්නේ, දැනගන්නේ ඒ ඔක්කෝම එකතු වුණහම යි.

මේ හිත අරමුණක් ගන්නේ අරමුණ විජානනය කරමින්, අරමුණ දැනගනිමින් බව අපි කතාකරා. එතකොට ස්පෂිය කියන කාරණාව ඉපදීම, තමන්ට ඒ අරමුණ ගැනීමට, හිතට අරමුණ ගැනීමට ස්පෂිය උපකාර කරා. හිතෙන් කරන්නේ අරමුණ දැනගන්නා බව, දකින බව, අහන බව වාගේ කෘත්‍යයන්. ඒ වාගේ ම ඒ සමග ම සංඥාව ඉපදීම සංඥාවෙන් කරන්නේ අරමුණ හඳුනාගැනීම යි. එතකොට ඒ අරමුණේ ම එල්බීම, ඒ අරමුණම අරමුණුකරගෙන, රූපයක් නම් රූප සංඥාව කියලා අපි මතක්කරේ, එතකොට අරමුණ හඳුනාගැනීම යි.

හිත තිබුණේ නැතිනම්, ඇහැ තිබුණේ නැතිනම්, රූපය තිබුණේ නැතිනම්, ස්පෂියට උපදින්න ක්‍රමයක් නැහැ. ඒ වාගේ ම ස්පෂිය ඉපදුණේ නැතිනම්, ඒ හා සමග ම උපදින හිතට වේදනාවක, සංඥාවක, සංඛාරයක උපදින්න පුළුවන්කමකුත් නැහැ. ඉතින් අන්න ඒ වගේ, මේ ස්පෂියෙන් කරන්නේ, අත්‍ය ධර්මයන්ගේ උපකාරයෙන් තමා ඉපදීම, තමා සමග ඉපදිවිවි ධර්මයන්ට අරමුණ ගනිමින් අදාල අදාල කෘත්‍යයන් කිරීමට හේතු සකස්කරලා දෙන එක යි.

ප්‍රත්‍යභාවය පිළිබඳව, සහජාතප්‍රත්‍යය, අඤ්ඤාමඤ්ඤාප්‍රත්‍යය, නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය, ආදී මේ ප්‍රත්‍යයන් ස්පෂියට ප්‍රත්‍යවෙනවා කියලා අපි ගියසැරේ කතාකරා.

ධම්මනියාමකාවය 14

2021.05.08 වැනි දින පවත්වන ලද දේශනය

එසස පච්චයා වෙදනා (නිර්දේශ වර්ණනාව)
(වේදනාව තුළින් ඇතිවෙන කම් කෙලෙස් නැති කරගන්නා
ආකාරය)

නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

හොඳයි. තෙරුවන් සරණ යි. සම්මා සම්බුදු සරණ යි. අදත් අපි සුපුරුදු පරිදි පටිච්චසමුප්පාද දේශනා මාලාවේ ඉතුරු අංග ටික කතාකරන්න යි සූදානම්වෙන්නේ. අපි ගිය සැරේ කථාකරේ ස්පඨිය පිළිබඳව යි. මේ ස්පඨිය කියන කාරණාව උපදින්නේ කොහොම ද, ඒක උපදින්න ප්‍රත්‍යාවෙන්නේ මොන ආකාරයෙන් ද කියන එක පිළිබඳව අපි කතා කළා. ඉතින් ඒ ස්පඨිය කියන දහම් පරියාය, ඒ වගේ ම පරමාථ ධර්මය ගත්තහම ඉතාමත් දීඝිව විහිදෙන, ඉතාමත් වටිනා, ජීවිතයට හේතු-එල දහම අවබෝධකරගන්නට පුළුවන්, ඒ වාගේ ම දුක නිවාගන්න පුළුවන්, දහම් පරියායක් හැටියට අපි ගිය සැරේ කතාකරා.

එතකොට ස්පඨිය කියන කාරණාව පිළිබඳව එහි කෘත්‍යය හෙවත් ප්‍රත්‍යභාවය, ඒ ප්‍රත්‍යයන්ගේ ස්වභාවය පිළිබඳව

කතාකරනකොට අන්‍ය ධර්මයන්ගේ උපකාරයෙන් ස්පර්ශය කියන පරමාර්ථ ධර්මය ඉපදිලා, තමා සමග ම ඉපදිවිටි සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන්ට, තමා සමගම ඉපදී එකට ඉපදිවිටි සහජාත ධර්මයන්ට, ආරම්භණයන් ගැනීමට උපකාර කිරීම තමයි ස්පර්ශයේ කෘත්‍යය හෙවත් ප්‍රත්‍යභාවය කියලා අපි කතාකරා.

එතකොට අන්න ඒ කාරණාව අපි තේරුම්ගත්තහම අරමුණක් කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් ගන්නවා නෙවෙයි. ස්පර්ශය කියන ධර්මය ඉපදීම නිසා ඒ ස්පර්ශය සමග ඉපදිවිටි වේදනාවට සිතට, සංඥාවට, සංඛාරයට ආදී මේ ඒ ඒ කෘත්‍යයන් කරමින් උපදින පරමාර්ථ ධර්මයන්ට, ඒ පරමාර්ථ ධර්මයන්ගේ නොයෙක් ආකාරයේ කෘත්‍යයන් කිරීම සඳහා ඒ හැම එකකට ම අරමුණක් අවශ්‍ය යි. හැම විත්ත-වෛතසික ධර්මයක් ම උපදින්නේ අරමුණක එල්බිලා යි. නිකම් උපදින්න බැහැ. ඒ නිසා ඒ අරමුණ දැනගනිමින් උපදිනකොට ඒ ඒ ඒ විත්ත වෛතසික ධර්මයන් අරමුණ දැනගන්නා ආකාරයන්ගේ කෘත්‍යයන්ගේ නානාත්වයක් තියෙනවා. අපි අරමුණක් පිළිබඳව හරියාකාරව තේරුම්ගන්නේ, දැනගන්නේ ඒ ඔක්කෝම එකතුවුණහම යි.

මේ හිත අරමුණක් ගන්නේ අරමුණ විජානනය කරමින්, අරමුණ දැනගනිමින් බව අපි කතාකරා. එතකොට ස්පර්ශය කියන කාරණාව ඉපදිලා, තමන්ට ඒ අරමුණ ගැනීමට, හිතට අරමුණ ගැනීමට ස්පර්ශය උපකාර කරා. හිතෙන් කරන්නේ අරමුණ දැනගන්නාබව, දකිනබව, අහනබව වාගේ කෘත්‍යයන්. ඒ වාගේ ම ඒ සමග ම සංඥාව ඉපදිලා සංඥාවෙන් කරන්නේ අරමුණ හඳුනාගැනීම යි. එතකොට ඒ අරමුණේ ම එල්බිලා, ඒ අරමුණම අරමුණුකරගෙන, රූපයක් නම් රූප

සංඥාව කියලා අපි මතක්කරේ, එතකොට අරමුණ හඳුනාගැනීම යි.

හිත තිබුණේ නැතිනම්, ඇහැ තිබුණේ නැතිනම්, රූපය තිබුණේ නැතිනම්, ස්පඨයට උපදින්න ක්‍රමයක් නැහැ. ඒ වාගේ ම ස්පඨය ඉපදුණේ නැතිනම්, ඒ හා සමග ම උපදින හිතට වේදනාවක, සංඥාවක, සංඛාරයක උපදින්න පුළුවන්කමකුත් නැහැ. ඉතින් අන්න ඒ වගේ, මේ ස්පඨයෙන් කරන්නේ, අන්‍ය ධර්මයන්ගේ උපකාරයෙන් තමා ඉපදිලා, තමා සමග ඉපදිවිච්ච ධර්මයන්ට අරමුණ ගනිමින් අදාල අදාල කෘත්‍යයන් කිරීමට හේතු සකස්කරලා දෙන එක යි.

ප්‍රත්‍යභාවය පිළිබඳව, සහජාතප්‍රත්‍යය, අඤ්ඤාමඤ්ඤාප්‍රත්‍යය, නිශ්ශ්‍රයප්‍රත්‍යය, ආදී මේ ප්‍රත්‍යයන් ස්පඨයට ප්‍රත්‍යවෙනවා කියලා අපි ගියසැරේ කතාකරා.

අද අපට කතාකරන්න තියෙන්නේ වේදනාව පිළිබඳව යි. වේදනාව පිළිබඳව අපි කතාකරනකොට, අපි පටිච්චසමුප්පාද පාළියට යමු: එතකොට පටිච්චසමුප්පාද පාළියේ විභවගය ගත්තහම එතැන තියෙනවා, තඤ්ඤාමා එසසපච්චයා වෙදනා: ඔන්න ඔය දහම් පරියාය තමයි අපට කතාකරන්න තියෙන්නේ. චක්ඛුසමඵසසජා වෙදනා, සොතසමඵසසජා වෙදනා, ඝාතසමඵසසජා වෙදනා, ජීවිහාසමඵසසජා වෙදනා, කායසමඵසසජා වෙදනා, මනෝසමඵසසජා වෙදනා. අයං වුවච්චි ඵසස පච්චයා වෙදනා.

එතකොට මොකක් ද මේ ඵසස පච්චයා වෙදනා කියන්නේ? ස්පඨය ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින වේදනාවත් මොනවාද කියලා අහන්නේ. තඤ්ඤාමා එසසපච්චයා වෙදනා: එතකොට ස්පඨය ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින වේදනාවත් මොනවාද?

චක්‍රසම්පාදන වේදනා, සොත්‍යසම්පාදන වේදනා, ආදී කියලා ඔබ මේවා අහලා පුරුදු යි.

එතකොට මෙතැන චක්‍රසම්පාදන කියලා කියන්නේ චක්‍රසම්පාදනයෙන් උපන්, එයින් උපන් කියන එක තමයි චක්‍රසම්පාදන කියලා කියන්නේ. දැන් අපි කියන්නේ ඔය විසමපරිහාරණ ආබෝධා, ඔපකාකම්මා ආබෝධා. කම්මවිපාකණ ආබෝධා - කම්මවිපාකණ - කම්මයෙන් උපන් වගේ. විසමපරිහාරණ - විසම හැසිරීමෙන් උපන්, ඒ වගේ මේ චක්‍රසම්පාදන ආබෝධා කියන්නේ චක්‍රසම්පාදනයෙන් උපන් වේදනාවන් කියන එක යි. එතකොට මේ වේදනාව කියන එක පවතිනවා නම් උපදිනවා නම්, ඒ උපදින්නේ මේ කියන හය ආකාර ස්පඨිප්‍රත්‍යයෙන් කියන එක යි මෙතැන අපට හඳුන්වලා දෙන්නේ.

ඒ ඒ ආකාරයෙන් උපදින වේදනාවන් පිළිබඳව තමයි අපට අද කතාකරන්න තියෙන්නේ.

- වේදනාව කියන්නේ මොකක් ද?
- වේදනාවේ ප්‍රබේධ මොනවා ද?
- ස්පඨිය අපට වේදනාව ඇතිකරන්නේ කොහොමද?
- වේදනාවට ස්පඨිය ප්‍රත්‍ය වෙන්නේ කොහොම ද?

කියන කාරණා පිළිබඳව අපට දැනගන්න තියෙනවා.

*ඒ වාගේ ම බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ වේදනාව අපට තේරුම්ගන්න, හඳුනාගන්න, ඒ පිළිබඳව දේශනාකරලා තියෙන සූත්‍ර පිළිබඳව ත් අපට කතාකරන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

*විශේෂයෙන් මේ වේදනාව කමිස්ථානයක් වශයෙන් මහාසතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ අපට පැහැදිලිව පෙන්නලා තියෙනවා.

ඒ නිසා මේ වේදනාව කියන එක අපට එක පැත්තකින් නිවන් දකින්න කමිස්ථානයක්. කමිස්ථානයක් කියන්නේ යම් කමියක් කරන ස්ථානය යි. අපි භාවනා කමී, සමථ විපස්සනා කමී, අපි සිංධකරන්නේ අපේ කෙලෙස් දුරුකරගෙන, හිත දියුණු කරගෙන මාගීඵල අවබෝධය සඳහා යි. මාගීඵලයක් උපදවා ගැනීමට, සතර අපායෙන් මිදීමට, තමන්ගේ කෙලෙස් දුරුකරගැනීමට, ආදී මේ ඔක්කෝම කරුණු හකුළුවලා කිව්වොත් යම්කිසි කෙනෙකුට සංසාර දූක නිමාකරගැනීමට, මෙලොව පරලොව උපදින දුක් නිමාකර ගැනීමට උපකාරවන ධර්මයක් හැටියට ත් වේදනාව සඳහන්කරන්න පුළුවන්. ඒ නිසා වේදනාව කියන එක ඉතාමත් වැදගත්, සමීප මාතෘකාවක් හැටියට ත් අපට කියන්න පුළුවන්.

දැන් අපි අපේ ජීවිතය සඳහා, අපේ ජීවිතය ජීවත්කරවීම සඳහා, මැරෙණකම් ජීවත්වීම සඳහා, අපට රක්ෂාව හෝ අපේ පවුලේ ඉන්න අය උපකාර කරනවා වාගේ, මේ සියලු දූක නැතිකරන්න, සසර ගමණ කෙටිකරගන්න, කෙලෙස් නිවාගන්න, සදාතනික නිවීමක් සඳහා උපකාරක ධර්මයක් තමයි වේදනාව.

වේදනාව කියන එක තේරුම් නො ගත්තොත්, නො දැනගත්තොත්, අපට ඒ නිසා මේ වේදනාවට තණ්හාව ඇතිවෙලා, උපාදාන ඇතිවෙලා, කමීභවය සකස්වෙලා, ඒ භවය නිසා ඇතිවෙන ජාති-ජරා-මරණ-සෝක-පරිදේව-දුක්-දොම්නස් ආදී මේ සියලු දේවල්වලට උරුමකම් කියන්න වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ සංයුත්ත නිකායේ, ඛණ්ඩ සංයුත්තයේ, සළායතන සංයුත්තයේ වගේ මේ පිළිබඳව

බොහෝම කතාකරනවා. දේශනාකරනවා. **ඉති වේදනා, ඉති වේදනාය සමුදයො, ඉති වේදනාය අත්ඵභගමො**, කියලා මේ විදියට මේ වේදනාව යි කියලා දැකිය යුතු යි. ඒ වේදනාව හටගන්නේ මෙහෙම යි කියලා ත් දතයුතු යි. ඒ වේදනාව නිරෝධවෙන් නැතිවෙන් මෙහෙම යි කියලා ත් දතයුතු යි. අවබෝධ කරගත යුතු යි.

ඒ විදියට සියලු වේදනාවන් **අජ්ඣතනංවා බහිධාවා, ඕලාරිකංවා සුඛමං වා, හීනං වා පතීතං වා, යං දුරෙ සන්තිකො වා**, ඒ වාගේ ම අතීත-අනාගත-වර්තමාණ වූ වේදනාවක් තියෙනවා නම් සියලු වේදනාවන් **නෙතං මම නෙතො හමස්මි න මෙ තො අත්තාති**. ඒ එකදු වේදනාවක්, අධ්‍යාත්මික බාහිර, ඕලාරික සුඛම, හීන ප්‍රණීත, අතීත අනාගත වර්තමාන, මොන ආකාරයේ උපන් වේදනාවක් වුණත් **නෙතං මම** - ඒක මම කියලා නොගතයුතු යි. ඒක මම නෙවෙයි. ඒ වගේ ම **නෙතො හමස්මි** - මේ මගේ නෙවෙයි. මගේ කියලා අපට එකදු වේදනාවක්වත් ගන්න බැහැ.

නමුත් අපි ඒ වාගේ දෘෂ්ටී වශයෙන් එළඹෙනවා. **න මෙ සො අත්තාති** - මේ මගේ ආත්මය යි කියලා වේදනාව විඳිනවා. විඳින්නේ මම කියලා මේ විදියට අපි මේ අනාත්ම වූ, ස්පර්ශ් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන, ස්පර්ශ් නැතිවෙනකොට නිරෝධවන වේදනාව පිළිබඳව අපි නොයෙක් ආකාරයේ දෘෂ්ටීන්, සංකල්පනා ඇතිකරගන්නවා.

මේ සංකල්පනා ඇතිවෙන් වේදනාව පිළිබඳව නොදන්නාකම නිසා යි. වේදනාවේ යථා ස්වභාවය නොදන්නාකම නිසා යි. යම්කිසි කෙනෙක් වේදනාව කියන්නේ මොකක් ද කියලා දැනගන්නා නම්, **ඉති වේදනා** - මෙය වේදනාව යි. වේදනාව එක එක දේවල්වලට ගැටගහන්නේ නැතුව වේදනාව

පිළිබඳව දැනගත්තොත්: මේ ගැටගැහිල්ල පිළිබඳව හොඳ සූත්‍ර දේශනාවක් තියෙනවා. අපි ඒකත් ඉදිරියේ දී මතක්කර ගනිමු. වේදනාව තුළින් අපි කොහොම ද, ගැටගැහීම කරන්නේ කියන එක. එහෙම ගැටගහන්නේ නැතිනම්, **ඉති වෙදනා**.

ඊට පස්සේ වෙදනා සමුදය. වේදනාව හටගන්නේ මෙහෙම යි කියලා දැක්කොත්, වේදනාව නැතිවෙන්නේ මෙහෙම යි කියලා දැක්කොත්, මේ වේදනාව පිළිබඳව නිත්‍ය යි, ආත්ම යි, සැපයි කියලා මේ දෘෂ්ටි ගන්නේ නෑ.

ඉතින් ඔන්න ඔය නිත්‍ය යි, ආත්ම යි, වශයෙන් අරගෙන, තණ්හා උපාදාන ඇතිකරගෙන සසර ගමන මේ, පටිච්චසමුප්පාද වක්‍රය, අපි සකස්කරගන්න නිසා තමයි මේ කාරණාව පිළිබඳව දැනගතයුත්තේ.

අපි උපන්න දවසේ ඉඳන් මැරෙණ මොහොත දක්වා ම මේ වේදනාව තුළ අපි ඉන්නවා. වේදනාවත් එක්ක අපි කටයුතු කරනවා. නමුත් උපන්න දවසේ ඉඳන් මරණාසන්න මොහොත දක්වා අපට සත්පුරුෂයෝ, කල්‍යාණ මිත්‍රයෝ මුණ නො ගැහුණොත්, ඒ වාගේ ම වේදනාව පිළිබඳව අපි නුවණින් සම්මර්ශණය කරමින් යෝනිසෝමනසිකාරය නො කරොත්, අපි හැමදාම මේ වේදනාව පිළිබඳව අඳුරේ ඉඳලා, වේදනාවට මුලාවෙලා, වේදනාවට තණ්හා කරලා සසර ගමන දික්කරගන්නවා. අනන්ත ජාති සසර අතීතයේ බැලුවොත් අපි මේ දක්වා අපි මේ සසර දුක් විඳිමින් ආවේ වේදනාවට තණ්හා කරපු නිසා යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා නේ, මහණෙනි, ලෝකයේ යම් තණ්හාව කියලා යමක් උපදිනවා නම් (ඊළඟට තියෙන මාතෘකාව,) ඒ වේදනාව නිසා ම යි ඒ තණ්හාව උපදින්නේ.

ඔන්න එතැන අපට කඩඉමක් තියෙනවා. වේදනාව නිසා නම් තණ්හාව උපදින්නේ තණ්හාව නිසා නම් දුක ගොඩනැගෙන්නේ, එහෙනම් අපි මේ වේදනාව නො දන්නාකම නිසා ම යි සියලු දුක් නිමාණය වුනේ. වේදනාව යම් කලෙක දැනගත්තොත් එදාට ඔහුට මේ දුක නිමාකරගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ඉතින් අන්න ඒ නිසා මේ වේදනාව පිළිබඳව අපි හොඳින් මෙනෙහි කරලා දැනගතයුතු යි. වේදනාවක් ඇතිවෙනකොට මේ කුමක් නිසා ද ඇතිවුනේ? ඒ වේදනාව මම ද? මගේ ද? මේ වේදනාව ආත්මය ද? මේක නිත්‍ය යි ආත්ම යි කියලා ගන්න සුදුසු ද? කියලා අපට බලන්න සුදුසු යි. විමසන්න සුදුසු යි. නො විමසන නිසා තමයි අපි හැම වෙලාවේ ම මේ අඳුරට වැටෙන්නේ.

බල්ලෙකුට ගලක් ගැහුවහම ඒ බල්ලා එක පාර ම ගල හපාකනවා අද. ඒ නො දන්නාකම නිසා යි. සිංහයෙකුට වගේ නුවණ තියෙන එකෙකුට ගලක් ගැහුවොත් ගල ආවේ කොහෙන් ද කියලාලු සිංහයා බලනවයි කියන්නේ. ඒ බල්ලාට වැඩිය සිංහයා මනසින් උසස් නිසා යි.

ඒ වාගේ සාමාන්‍යයෙන් අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජනයා හැම වෙලාවක ම වේදනාවක් එනකොට, වේදනාවේ ම එල්ලෙනවා. වේදනාව මම, මගේ. දුක් වේදනාවන් ඒකේ ගැටෙනවා. සැප වේදනාවක් නම් ඒකේ ඇලෙනවා. උපේක්‍ෂා වේදනාවක් නම් ඒකේ මුළාවෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා ඔබ දන්නවා සැප වේදනාව තුළ රාගානුශය තියෙනවා. දුක් වේදනාව තුළ පටිඝානුශය තියෙනවා. උපේක්‍ෂා වේදනාව තුළ අවිජ්ජානුශය තියෙනවා. ඉතින් ඒ වේදනාව හරියාකාරව නො දැනගත්තොත් අශ්‍රැතවත් කෙනා හැම වෙලාවේ ම සැප වේදනාවේ ඇලෙන්න තමයි බලන්නේ.

ඒකෙන් මොක ද වෙන්නේ? නූපන් රාගය උපදිනවා. ලෝභය උපදිනවා. උපන් ලෝභය වඩිනසවෙනවා. තණ්හාව ගොඩනැගෙනවා.

දුක් වේදනාව තේරුම් අරගෙන, මේ ස්පඨිය නිසා යි මේ වේදනාව හටගත්තේ කියලා අපි දැක්කොත් වේදනාවේ අකැමැතිවෙනවා. ගැටෙනවා. ඒ නිසා අකැමැත්ත, තරඟව, අමනාපය, ඒක ප්‍රතිකෂෙපකරන බව, මේ ඔක්කෝම පටිඝානුශයේ ක්‍රියාකාරකම්.

වේදනාව ඇතිවුණහම ඒකේ ගැටිලා, තරඟා අමනාප ඇතිකරගන්න එක සාමාන්‍ය අශ්‍රැතවත් පෘතග්ජනයාගේ ස්වභාවය යි. අර ගල හපාකනවා වාගේ වේදනාවක් ආවේ මොකක් නිසා ද කියලා බලලා ඒ අරමුණත් එක්ක තමයි ගැටෙන්නේ. දැන් බල්ලා ගල හපාකනවා වාගේ බොහෝවිට මේ අශ්‍රැතවත් කෙනා අරමුණත් එක්ක ගැටෙනවා. ඇත්තට ම අරමුණ දිහා බැළුවහම, මේ අරමුණ දැක්කොත්, මේ අරමුණේ අපට ඒකේ ඇලෙන්න, ගැටෙන්න සුදුසු දෙයක් නෙවෙයි. මොකද, වේදනාව ඉපදුනේ ස්පඨිය නිසා නම්, ස්පඨිය අයිති සිතට නම්, එතකොට සිත සමග ඉපදිවිවි දෙයක් මිසක්, මේ අරමුණ උපකාරයක් වෙලා විතර යි තියෙන්නේ.

දැන් ඒක නේ අපට ඇතැම් අරමුණු ගත්තහම මළකුණක් කියන එක උග්‍රරන්ට, කබරගොයන්ට, මේ වාගේ සතුන් ඒකේ ඇලිලා, හොයාගෙන ගිහිල්ලා ඒවායේ සතුටුවෙනවා. නමුත් මනුස්සයන්ට ඒක ඉතාමත් පිළිකුල්, අප්‍රිය වූ අරමුණක්. ඉතින් අශ්‍රැතවත් කෙනා මේ පිළිකුල් අරමුණේ ගැටෙනවා. අරකේ ඇලෙනවා. අරමුණ එක යි. නමුත් අරමුණ එකක් වුණාට ඇතැම් කෙනෙක් ඇලෙනවා. ඇතැම් කෙනෙක් ගැටෙනවා.

අරමුණේ තමයි ඒ හැමෝ ම එල්ලිලා ඉන්නේ. නමුත් ඇත්තට ම බලනකොට ඒ අරමුණේ නම් ඒක තිබුණේ, මේ විදියේ ඇතැමෙකුට තරහා-අමනාප අකැමැත්ත ඇතිවෙන්න ත්, ඇතැමෙකුට සැප-දුක්, ඒකේ ඇලෙන්න ත්, ඇතැමෙකුට ඒකේ බලන්නවත් හිතෙන්නේ නැති ආකාරයේ අදහස් එන්න ත්, මේ විවිධත්වයක් එන්න විදියක් නැහැ අරමුණේ එනවා නම් කියලා, නුවණැති කෙනා අර බල්ලා ගල හපාකනවා වගේ කරන්නේ නැතුව, මේ අරමුණේ එල්ලෙන්නේ නැතුව, ආත්ත ඒ විදියට විමසනවා.

එතකොට නුවණැති කෙනා බලන්නේ මේ වේදනාවක් දැන් ඉපදිලා තියෙනවා. සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ දේශනා කරන්නේ. **අත්ථී වේදනා** කියලා. මේ වේදනාවක් තියෙනවා. **ඉති වේදනා වේදනානුපස්සී විහරති.** - මේ වේදනාව, වේදනාව අනුව කටයුතු කරනවා.

ඒ වේදනාව මොකක් ද කියලා මුලින් ම බලන්න කියලා තමයි සතිපට්ඨානයේ අපට උගන්වන්නේ. වේදනාවක් හැටියට ඉස්සරෝ ම දකින්න. ඊට පස්සේ වේදනාවේ හටගැනීම, නැතිවීම දෙවනුව බලන්න කියනවා.

ඉතින් ඒ නිසා අන්න අපි මේ වේදනාවක් උපදිනකොට අපි හැම වෙලාවේ ම බලන්නේ වේදනාව අපි අතින් ඒවාගෙන් වෙන්කරගන්නවා. වේදනාව විතරක් අරමුණු කරගන්නවා. ඒ වේදනාව කුමක් නිසා ද හටගත්තේ? අන්න එතකොට එයාට පෙනෙනවා මේ වේදනාව හටගත්තේ වකඬු සම්ඵසසයෙන්, සෝත සම්ඵසසයෙන්, ඝාත සම්ඵසසයෙන්, ජීවිහා සම්ඵසසයෙන්, ඒ වගේ ම කාය සම්ඵසසයෙන්, මනෝ

සම්ප්‍රදායයෙන්, කියලා අන්න ඒ ධර්මය අහලා තියෙන කෙනා මේ 'මම' ඇතිකරා, 'මට' ඇතිවුණා, තව බාහිර කෙනෙක් ඇතිකරා නෙවෙයි. වේදනාව ස්පර්ශය නිසා යි හටගත්තේ.

එකවු සම්ප්‍රදායය වේදනා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ බුදුවදනට හිත තියනවා. එතකොට මම ඇතිකරා ද, තව නෙකෙක් ඇතිකරා ද? බණිනකොට අපට තරහක් එනවා. එතැන වේදනාවක් තියෙනවා, දුක් වේදනාවක්. අපට කවුරුහරි ගැහුවොත් අපට කාය සම්ප්‍රදායයෙන් උපදින වේදනාවක් තියෙනවා. වේදනාව අසවල් කෙනා ගහපු නිසා ගල් කැටය, පොළු පහර හෝ මේ නිසා උපකාරයක් ලැබුවා. අරමුණේ එල්ලිලා වැඩක් නැහැ. ඒ නිසා මේ කාය සම්ප්‍රදායයෙන් උපදින වේදනාව ස්පර්ශය නිසා යි හටගත්තේ. එතකොට මේ වේදනාව කෙනෙක් ඇතිකරා නෙවෙයි, ස්පර්ශයෙන්. ඒ ස්පර්ශයට හේතු වූ දේ නිසා වේදනාව ඇතිවෙනවා කියලා අපි මේ වේදනාව පිළිබඳව දැකීම තියෙනවා.

ඉතින් ආන්න ඒ විදියට මේ වේදනාව දැනගන්න ඕන. වේදනාව කෙනෙක් පුද්ගලයෙක්, නෙවෙයි. ස්පර්ශය නිසා වේදනාවක් හටගත්තා. වේදනාව ස්පර්ශය නිසා යි හටගත්තේ; ස්පර්ශය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා වේදනාවේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දකිනවා. එහෙම දකින කෙනාට, හැම වෙලාවේ ම තියෙන වේදනාවක් කවුරුවක්වත්, කෙනෙක් ඇතිකරපු වේදනාවක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. වේදනාවක් තියෙනවා නම්, ඒක ස්පර්ශය නිසා තියෙනවා. ස්පර්ශය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා.

එක දිගට වේදනාවක් දැනෙන්න පුළුවන් අපට, දුක් වේදනාවක්. ඒත් ඒ දුක් වේදනාවට හේතු වූ ස්පර්ශය නිසා මේ දුක් වේදනාවක් හටගත්තා කියලා ඔහු දන්නවා. ඒ ස්පර්ශය

නැතිවෙන කොට මේ දුක් වේදනාව ද නැතිවෙනවා කියලා ස්පෂ්ඨය හා සම්බන්ධ කලා. එතකොට එයාට කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් වේදනාව ඇතිකරන්නෙක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. වේදනාව ඇතිවුණා නම් ඔහු දන්නවා, ස්පෂ්ඨය නිසා යි ඇතිවුණේ. එතකොට ඒ අදාල ස්පෂ්ඨය ඔහු තේරුම් ගන්නවා.

ඇහැට රූපයක් දැකලා නම් මේ වේදනාව ඇතිවුණේ, සැප වේදනා, දුක් වේදනා, එතකොට එයා දන්නවා මේ රූප සම්ප්ප්පය නිසා යි, වක්ඛු සම්ප්ප්පය නිසා යි ඒ ඇතිවුණේ.

ශබ්දයක් නිසා, අපට මිහිරි ශබ්දයක් වෙන්න පුළුවන්, කෙනෙක් බණින එකක් වෙන්න පුළුවන්, මේ ඔක්කෝම අරමුණක් විතර යි අපට. ඒක ඇතිකරන මාධ්‍යය කෙරෙහි අපි සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිකරගත්තාට, ශබ්දය ඇතිවෙන්නේ කොහොම ද? ධාතු වෙනස්වීම, ධාතු වෙන්වීම, ධාතු ගැටීම නිසා යි. අපට කෙනෙක් බණිනවා කියමු. නමුත් ඒ පුද්ගලභාවය අතහැරියොත් අපට හම්බවෙන්නේ එතැන තියෙන ධාතුනානාත්වයක්. ධාතු නානාත්වය නිසා ස්පෂ්ඨයාගේ නානාත්වයක් අපට සිද්ධවෙනවා.

සංයුත්ත නිකායේ, සූත්‍රයක් තියෙනවා නොවේදනා සූත්‍රය. මේ වාගේ සූත්‍ර රාශියක් තියෙනවා, ධාතු සංයුත්තයේ. එතකොට ඒකේ කියනවා බලන්න: මහණෙනි, ධාතුනානාත්වය නිසා එස්සනානාත්වයක් උපදී. එස්සනානාත්වය නිසා වේදනානානාත්වයක් උපදී. එතකොට මේ වේදනා නානාත්වය, වේදනාවේ නානාත්වයක් තියෙනවා. අපට වේදනාවේ ප්‍රභේද රැසක් තියෙනවා.

- සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්ෂා වේදනා. ඒ වාගේ ම සාමීස වේදනා, නිරාමීස වේදනා, කියලා වේදනාව බෙදෙනවා.
- ඊට පස්සේ තවත් බෙදෙනවා මේ වේදනා හයක් බෙදෙනවා නේ, චක්කු සම්ඵසසජා වේදනා, සොත සම්ඵසසජා වේදනා කියලා මේ වේදනා හය ආකාරයක් තියෙනවා.
- ඒ හය ම ඊට පස්සේ ආධ්‍යාත්මික, බාහිර වශයෙනුත් බෙදෙනවා.
- ඊට පස්සේ අතීත වේදනා, අනාගත වේදනා, වර්තමාන වේදනා කියලා එහෙම වේදනා ත් බෙදන්න පුළුවන්.
- වේදනාව විඳින ආකාරය දිහා බලලා, සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්ෂා වේදනා කියලා. මේකට කියනවා අනුභවන හේදය කියලා. බෙදීමේ ආකාරය. එතකොට විඳින ආකාරයෙන් වේදනාව තුන් ආකාරයක්.
- ඉන්ද්‍රිය හේදයෙන් වේදනාව පස් ආකාරයක් තියෙනවා. සුඛ ඉන්ද්‍රිය, දුක්ඛ ඉන්ද්‍රිය, සොමනසස ඉන්ද්‍රිය, දොමනසස ඉන්ද්‍රිය, උපෙක්ඛා ඉන්ද්‍රිය කියලා,
- අධිපතිභාවයෙන් වේදනාව බෙදෙනවා.

ඒ විදියට වේදනාව පිළිබඳව ප්‍රභේදයන් රාශියක් තියෙනවා.

එතකොට ඒ සියලු වේදනාවන් ගත්තහම, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, **මහණෙනි, ධාතු නානත්වයක් නිසා එස්ස නානත්වයක් උපදී.** - ස්පඨියාගේ නානත්වය වෙන්වේ ධාතු නානත්වය නිසා යි. එතකොට ධාතුන්ගේ ස්වභාවය, දැන් අපට කයට වුණත් ගත්තහම, කයට ගැටෙන ස්පඨිය ගත්තහම, එක එක දේවල් කයට ගැටෙනවා. එතකොට ඒ ඒ ගැටෙන දේ

අනුව අපි ස්පර්ශයෙන් වෙනස්කම් තියෙනවා. ඒ අනුව තමයි අපි අසවල් දේ, අසවල් දේ කියලා වෙන්කරලා හඳුනාගන්නේ. එතකොට යමක් හඳුනාගන්නත් ස්පර්ශය උදව්වෙලා තියෙනවා. ස්පර්ශය කියන එක එක ම වුණොත් අපට කවදාවත් වෙන්කරලා හඳුනාගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒ ස්පර්ශයෙන් නානාත්වයක් තියෙන නිසා තමයි අපි එකින් එක වෙන්කරගන්නේ.

ඒ වාගේ ම මේ අරමුණුවල වේදනාව ගත්තහමත්, වේදනාවේ නානාත්වයක් එන්නේ ස්පර්ශයෙන් නානාත්වය නිසා යි. ස්පර්ශ නානාත්වයක් වුණේ, ධාතු නානාත්වයක් නිසා යි කියලා අපට බුදුරජාණන් වහන්සේ හොඳට පෙන්නලා තියෙනවා. එතකොට වෙනත් වෙනත් වේදනාවන් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. ඒ වේදනාව ඇතිවුණේ ස්පර්ශයෙන් නානාත්වයෙන්. ස්පර්ශයට වේදනාවේ නානාත්වයක් ඇතිකරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒක ඇතිවෙන්නේ ධාතු නානාත්වයෙන්.

අපි කයට හිත තිබුණොත්, මේ නානාත්වය හොඳට පෙනෙනවා. ඇස් දෙක පියාගෙන වුණත් අපි යම් යම් දේවල් අල්ලනකොට එක ම දේ දෙකුත් පාරක් ඇල්ලුවොත්, සමහරවිට අපි මේ ඇල්ලුවේ ඉස්සරවෙලා ඇල්ලූ දේ කියලා තේරුම් ගන්නවා. ඒ තේරුම්ගන්නේ සමාන ධාතු නිසා, සමාන ස්පර්ශ නිසා, සමාන විඳීම ඇතිවෙන නිසා යි. ‘මේක නෙවෙයි, මේක නෙවෙයි’ කියලා අපි වෙන්කරන්නෙත් මේ ස්පර්ශයෙන් නානාත්වය පදනම් කරගෙන යි.

නමුත් මේ ඔක්කෝට ම අපි පුද්ගලභාවයක් ගැටගහලා තේරුම්ගන්නනවා, හඳුනාගන්නවා, ඒවා වෙන්කරගන්නවා කියලා මේ දෘෂ්ටි සංකල්පනා අපි ඇතිකරගන්නවා. නමුත්

ඇත්තට ම මේ ඇතුළත ගත්තෝතින් ඒ ඇතුළත සිටුවෙන්නේ අනාත්ම සිටින්නෙයක්. අනාත්ම ක්‍රියාදාමයක්.

පරමාථි ධර්මයන් ඔවුනොවුනගේ කෘත්‍යයන් කරමින් වෙනස් වෙනස් ආකාරයට උපදිනකොට මේ ධර්මය නො දන්නා කෙනා ඒවා පිළිබඳව දෘෂ්ඨි ඇතිකරගන්නවා. ඒවා තුළ පුද්ගලභාවය හොඳට තරවෙනවා. නානැකිත් නිසා අපට දෘෂ්ඨි නානැකියක් හොඳට එනවා. පුද්ගලභාවය, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධාතුනානැකිය නිසා ස්පර්ශයාගේ නානැකියක්, මේ වේදනාවන්ගේ නානැකියක් කියලා පෙන්නන්නේ අන්න ඒ නිසා යි.

මේ වේදනාව කියන එක ගත්තහම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, **වෙදයිතීති ඛො භික්ඛවෙ තසමා වෙදනාති චුච්චති.** - විඳිනවා, විඳිනවා කියන අප්පියෙන් තමයි වේදනාව කියලා කියන්නේ. මොනවාද විඳින්නේ? අපි සැප වේදනා, දුක් වේදනා උපේක්ෂා වේදනාවත් විඳිනවා. එතකොට ඒ විඳිමි රැසක් තියෙනවා.

මේ විඳිම කියන එක

- අරමුණක් දැනගන්නවා කියන එක යි,
- ආරම්භණ රසය යි කියන එක යි දෙකක්.

වේදනාවෙන් ගන්නේ ආරම්භණ රසය යි. හැම අරමුණක ම ආරම්භණ රසයක් තියෙනවා. එතකොට මෙතැන ආරම්භණ රසය කියලා අදහස් කරේ අපි දිවට දැනෙන රසය කියන එක නෙවෙයි. එතැනත් වේදනාවක් තියෙන්නේ. එතැන රස රූපයයි අරමුණු කරන්නේ.

- රස රූපය කියන එක එකක්.

- ආරම්භණ රසය කියන එක හැම එකට ම තියෙන එකක්.

එතකොට ඒ ආරම්භණ රසය දැන් නිරුද්ධවෙච්චි වේදනාවකත්, ආරම්භණ රසය අපි අරමුණු කරලා ගන්න ඕන. වේදනාව නෑ. අපට අතීතයේ ඇතිවෙච්චි දැකපු දෙයක් අරභයා, අතීතයේ අහපු දෙයක් අරභයා, අපි මේ සතුවු වෙනවා. දැන් ඒ සතුවුවෙන් අරමුණු තිබ්ලා නෙවෙයි. නිරුද්ධවෙලා. නිරුද්ධවෙච්චි අරමුණේ පවා නිරුද්ධවෙච්චි දේ නිරුද්ධ වුණාට අපට අරමුණු කරන්න පුළුවන් නේ.

අරමුණු කිරීමට අපි කතාකරා, අරමුණු කරනවා කියන එකට මේ ආරම්භණය ඇති-නැතිභාවය අදාළ වෙන්නේ නැහැ. හිතට පුළුවන් අනික් ධර්මයන්ගේ උපකාරයෙන් නැති දේ ත් අරමුණු කරන්න.

එතකොට අරමුණු කරා ම අරමුණත් එක්ක ආරම්භණ රසය ගන්නවා කියන එක ධර්මතාවයක්.

- ඒ ආරම්භණ රසය ගැනීම කරන්නේ වේදනාවෙන්.
- අරමුණ දැනගැනීම කරන්නේ හිතෙන්.

එතකොට අරමුණ දැනගන්නවා කියන එක එකක්. අරමුණේ රසය කියන එක තවත් එකක්. එතකොට ඒ ආරම්භණ රසය දැනෙන්නේ ත් හිතට යි. ඒක වෙනම කාරණාවක්. හැබැයි හිතෙන් කරන්නේ අරමුණ දකිනවා. දැනගන්නවා. ආරම්භණ රසය හිතට ගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒක ගන්නේ වේදනාවෙන්. එතකොට වේදනාව ස්පර්ශය නිසා ඉපදිලා, හිත ගන්නා අරමුණ ම අරගෙන, ආරම්භණ රසය දැනගන්නවා. එතකොට තමයි අපි හිතට 'සැප දැනෙනවා. දුක් දැනෙනවා.

මධ්‍යස්ථභාවයන් දැනෙනවා' කියලා කියන්නේ, හිතත් සමග එකට උපදින නිසා, හිතේ සම්ප්‍රයුක්ත වෙච්චි ධර්මයක්.

අපි තේ එකක් ගත්තහම තේ එකේ සීනි, කිරි, පිටි, තව මොනවා හරි, කහට දානවා. මේවා වෙන වෙන ම තිබුණාම අපට ඒවා වෙන වෙන ම තමයි විඳින්න වෙන්නේ. වතුර කියන එක ගත්තොත් වතුරේ මේ සියල්ල කලවම් කරහම අපි ඒ තේ එක බොනකොට හරි කිරි එකක් හරි බොනකොට, අර ඔක්කෝම ඒ රසයන් ඒ තුළ තියෙනවා. ඒ වතුර එකේ සම්ප්‍රයුක්ත වෙලා. එකට යෙදිලා. වතුර එකත් එක්ක යෙදිලා.

එතකොට මේ ඔක්කෝම හිතෙන් දැනගන්නවා. එතකොට අපි වතුර බොනකොට ඒ ජීවිත විඤ්ඤාණයෙන් හා හිතෙන් මේ සියල්ල දැනගන්නවා වගේ වේදනාව හිත සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙලා තියෙන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා හිතට පුළුවන්කම තියෙනවා, හිතට හඳුනාගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා, විඳින්න පුළුවන්කම තියෙනවා. අරමුණ දැනගැනීම කියන මේ ඔක්කෝම හිතත් එක්ක සම්ප්‍රයුක්තවෙලා තියෙන්නේ.

නමුත් හිත සමග යෙදුනාට අපට හිතෙන් දැනගන්නවා වාගේ පෙනුණාට හිතට දැනුනාට, ආරම්භණ රසය ගන්නේ හිතෙන් නෙවෙයි. ඒක ගන්නේ වේදනාවෙන්. වේදනාවේ කෘත්‍යය තමයි ආරම්භණ රසය ගැනීම. ආරම්භණ රසය ගනිමින් උපදිනකොට මේ ස්පඨය නිසාම යි ආරම්භණ රසයේ වේදනාවෙන් ගත්තේ. එතකොට ස්පඨය නැතිවෙනකොට ඒ ආරම්භණ රසය ගනිමින් උපදින වේදනා ආදී ධර්මයෝ නිරුද්ධවෙනවා. නමුත් අපි මේක නො දන්නාකම නිසා අවිද්‍යාවෙන් මේ වේදනාව ඇතිවෙච්චි හේතුකාරක ධර්මයක් තියෙනවා නම්, ඒකේ අපි එල්ලෙනවා.

මේකේ කියන තව කාරණාවක් තමයි මහණෙනි, ධාතුනානාත්වය නිසා එස්සනානාත්වය උපදී. එස්සනානාත්වය නිසා වේදනානානාත්වය උපදී. වේදනානානාත්වය නිසා එස්සනානාත්වය නූපදී. එස්සනානාත්වය නිසා ධාතුනානාත්වය නූපදී.

- එස්ස නානාත්වය නිසා වේදනාවගේ නානාත්වයක් උපදිනවා.
- හැබැයි වේදනා නානාත්වය නිසා එස්ස නානාත්වයක් නූපදී.

මම මීට කලින් ඔය කාරණා කතාකරා. වේදනාවගේ නානාත්වයක් අපිට තියෙන්න පුළුවන්. සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපෙක්ඛා වේදනා, එතකොට සැප වේදනා, දුක් වේදනාදීන්ගේ නානාත්වය නිසා ස්පඨියාගේ නානාත්වයක් වෙන්නේ නැහැ යි ලු. ඒ වාගේ ම එස්සනානාත්වය නිසා ධාතුනානාත්වය නූපදී. අන්න හරි වටිනා කාරණා ඒවා. එතකොට ධාතුනානාත්වය නිසා ස්පඨියාගේ නානාත්වයක් වෙන්න පුළුවන්. ධාතුනානාත්වයක් නූපදී. එතකොට මේ විදියට එස්සනානාත්වය නිසා ධාතුනානාත්වය නූපදී. එතකොට ධාතුනානාත්වය නිසා එස්සනානාත්වයක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ස්පඨියාගේ නානාත්වය නිසා ධාතුනානාත්වයක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ ධාතුනානාත්වය වෙන ම කාරණාවක්. හැබැයි ධාතුනානාත්වය නිසා ස්පඨියාගේ නානාත්වයක් එනවා. අන්න ඒ ප්‍රභේදයක් අපි දැනගතයුතු යි.

ඒ වාගේ මේ වේදනාව උපදින්නේ එස්සනානාත්වයෙන්. වේදනානානාත්වයක් තියනවා. වේදනානානාත්වයක් නෙවෙයි. ඒක දිගට යනවා. වේදනානානාත්වය නිසා ඡන්දයාගේ

නානාත්වය වෙනවා. ඡන්දයාගේ නානාත්වය නිසා පර්යේෂනයාගේ නානාත්වය වෙනවා. පර්යේෂනයාගේ නානාත්වය නිසා ලාභය යි. අද ඔය කියන විදියට මේ හේතු-ඵල දහමක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

එතකොට මේ ස්පඨිය නිසා වේදනාවක් උපදිනකොට ඒක නො දන්නාකම නිසා අපි අරමුණේ ඵල්ලෙනවා. ඒ අරමුණේ ඵල්ලෙන, අරමුණෙන් සැපදුක් එනවා කියලා හිතන එක ම දෘෂ්ටියක් වෙනවා. අරමුණක් හේතුවෙලා ස්පඨිය නිසා අපට සතුටක්, ආශ්වාදයක් උපදිනවා නම්, ඒ ආශ්වාදය අයිති රූපයටයි කියලා හිතෙන එක ආශ්වාද-දෘෂ්ටිය කියලා සඳහන්වෙනවා. ඔක මම මීට පෙර දේශනාවක් කරා. නමුත් මෙතැනට සම්බන්ධකරගත්තොත් ඒක, ඒක ලස්සන යි. මේ ආශ්වාදදෘෂ්ටිය යි. මේ පටිසම්භිදාමග්ගයේ තියෙන ආශ්වාදදෘෂ්ටිය පිළිබඳව සඳහන් කරේ. කවර පන්තිස් අයුරින් ආශ්වාදදෘෂ්ටියෙහි අභිනිවේශය වෙයි යත්: ආශ්වාද දෘෂ්ටියේ කොහොම ද බැසගන්නේ? තිස්පස් ආකාරයකින් ආශ්වාද දෘෂ්ටියෙහි සත්ත්වයෝ බැසගන්නවාලු. ඉතින් අපි ඒ සියල්ල කතාකරනවා නෙවෙයි. මේකේ අපි වටිනා ධර්ම රසය විතරක් අපි ගත්තොත්, මේකේ පෙන්නවා: රූපස්කන්ධය පිණිස යම් සුවයෙක් සොම්නසෙක් උපදී ද - රූපස්කන්ධය පිණිස, රූපස්කන්ධය නිසා රූපය නිසා, යම් සුවයක්, සොම්නසක් උපදී ද, මේ රූපයාගේ ආශ්වාද යැයි අභිනිවේශපරාමඤ්ඤ දෘෂ්ටි යැ - රූපය නිසා, රූපය නිසා, සොම්නසක් උපදිනකොට මේ රූපයාගේ ආශ්වාදයැ යි මේ ආශ්වාදය රූපයට අයිතියි කියලා, රූපයට අයිතියි කියලා, යමෙක් ගත්තොත් ඒක මොකක් ද? ඒක අභිනිවේශපරාමඤ්ඤ දෘෂ්ටි යැ. ඒක දෘෂ්ටියක්. බැසගෙන ස්පඨි කරනවා. අරමුණේ ඵල්ලෙනවා.

හරියට අර රත්කරපු කබලකට ලේ සහිත මස් ගුලියක් දැමීමෙන් කබල බදාගන්නවා වාගේ, මේ රූපයේයි ආශ්වාදයේ යි කියලා අපි යි ගන්නේ. දෘෂ්ටි වශයෙන් ගන්නේ. ඒක අභිනිවේශපරාමශීය දෘෂ්ටි යැ: බැසගෙන පරාමර්ශණය කරගන්නවා. ඒක දෘෂ්ටියක්. එතකොට ලස්සන යි බලන්න මේ. - දෘෂ්ටිය ආස්වාද නො වෙයි: දෘෂ්ටිය කියන එක ආශ්වාදය නො වෙයි. එතකොට දැන් මේ දෘෂ්ටිය කියන්නේ මොකක් ද? මේ රූපයෙනුයි මේ ආශ්වාදය ආවේ කියලා ගන්න එක තමයි දෘෂ්ටිය. නමුත් දෘෂ්ටිය ආශ්වාදය නොවෙයි. ඊට පස්සේ ආස්වාදය දෘෂ්ටි නොවෙයි. එතකොට ආස්වාදය දෘෂ්ටියක් නොවෙයි. දෘෂ්ටිය ආස්වාදයක් නොවෙයි.

දෘෂ්ටිය අනෙකෙක, ආස්වාදය අනෙකෙක: යම් දෘෂ්ටියෙකුත් ආස්වාදයෙකුත් වේ ද, මේ ‘ආස්වාදදෘෂ්ටි’ යයි කියනු ලැබේ. බලන්න අර දෘෂ්ටිය උපදින ආකාරය. දැන් ආස්වාදය අයිති දෘෂ්ටියට නොවෙයි. දෘෂ්ටිය කිව්වේ මොකක් ද දැන්? රූපය නිසා, රූපං පටිච්ච ආස්සාදො උපපජ්ජති. කියලා පෙන්නනවා. රූපං පටිච්ච ආස්සාදො උපපජ්ජති. පාළිය ගත්තොත් මේ තියෙන්නේ:

අසසාදදිට්ඨියා කතමෙහි පඤ්චකිංසාය ආකාරොහා අභිනිවෙසෙ හොති.

‘යං රූපං පටිච්ච උපපජ්ජති සුඛං සොමනස්සං’ - පාළිය ගත්තහම ඒක හරි ලස්සන යි. සිංහලට වැඩිය තේරෙනවා. ඒකේ අර අර්ථය හොඳට පැහැදිලි යි. යම් රූපයක් ප්‍රත්‍යයෙන් උපපජ්ජති - උපදී, සුඛං සොමනස්සං. - සුඛයක්, සොමනස්සයක්. සුඛය කියලා කියන්නේ කායිකව අපට ලැබෙන සැප යි. සොමනස්සය කියලා කියන්නේ හිතට ලැබෙන සතුට යි. සැප යි. එතකොට ඒ දෙක ම රූපය

ප්‍රත්‍යාවේලා උපදිනකොට අයං රූපසස අසසාදො'ති - කෙනෙක් හිතනවා ලු මේ රූපයේ ආස්වාදය යි කියලා. අභිනිවෙසපරාමාසො දිට්ඨි. - ඒකේ බැසගෙන, ඒකම යි හරි කියලා යමෙක් ගන්නවා නම්, ඒක දෘෂ්ටියක් වෙනවා. එතකොට ඒක දිට්ඨි න අස්සාදො. - දිට්ඨිය ආස්වාදය නෙවෙයි. අස්සාදො න දිට්ඨි - ආස්වාදය දෘෂ්ටිය නෙවෙයි. අඤ්ඤාදිට්ඨි. අඤ්ඤා අස්සාදො; - ආස්වාදය අනෙකක්. දෘෂ්ටිය අනෙකක්. යා ව දිට්ඨි, යො ද අස්සාදො, අයං වූච්චති අස්සාදදිට්ඨි. - මේ ආස්වාද දෘෂ්ටිය අපි හැමෝ ම ඇතිකරගන්නා දෙයක්.

දෘෂ්ටිය අයිත්තරහම අපට ආස්වාදයක් හම්බවෙනවා. ඒක රහතන් වහන්සේටත් හම්බවෙන ආස්වාදය යි. රූපයක් නිසා සතුටක් උපදිනවා. කයට අපට මුදු මොළොක් ස්පර්ශයක් ලැබෙනකොට අපට ඒකේ සැපයක් උපදිනවා. අපි හොඳ වටිනා දහම් කරුණක් හරි මොනවා හරි ශබ්දයක්, දහම්, බණක් වෙන්න පුළුවන්. කෙනෙක් වෙන ම සින්දුවක් අහනවා වෙන්නත් පුළුවන්. මොනවා හරි දෙයක් බලනවා වෙන්නත් පුළුවන්. එහි සතුටක් ඇතිවෙනවා. හොඳ ගුණ, රස කැමක් කනකොට ඒ සොම්නසක් සතුටක් තියෙනවා. හැබැයි අපි ඒකේ එල්ලෙන්නේ මේ ආස්වාදය නිත්‍ය යි, ආත්ම යි. ඒවා හොය හොයා යන්නේ ඒ ආස්වාදය අර අරමුණෙන් ආවා කියලා යි. අන්න ඒක තමයි මෙතැන ආස්වාද දෘෂ්ටිය වෙන්නේ.

ඊට පස්සේ තව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා අස්සාදදිට්ඨි ඡේතදිට්ඨි: ඡේතදිට්ඨි: දිට්ඨි විපතති. - එතකොට ආශ්වාද දෘෂ්ටිය කියන එක මිත්‍යාදෘෂ්ටියක්. සම්මාදිට්ඨියක් නෙවෙයි නේ. අසසාදදිට්ඨි ඡේතදිට්ඨි. ඡේතදිට්ඨි: දිට්ඨි විපතති.

- ආශ්වාද දෘෂ්ඨිය කියන එක හරි දැකීමක් නෙවෙයි නේ. ඒක මිත්‍යාදෘෂ්ඨියක්. **දිට්ඨිවිපත්ති.** - ඒක දෘෂ්ඨි විපත්තියක්. ඒ වගේ දිට්ඨි නිසා බොහෝ විපත්ති අපි ඇතිකරගන්නේ. මේ නිසා කොයිතරම් අපි අරමුණු පස්සේ යනවා ද. අරමුණුවල එල්ලෙනවා ද. ආත්ම වශයෙන් ගන්නවා ද. මේවා නිත්‍ය වශයෙන් අරගෙන, කෙලෙස් ඇතිකරගෙන, අපි රැකවල් ඇතිකරගෙන, දඬුමුගුරු අරගෙන රකින්නේ, බලාගන්නේ, රැ දවල් දෙකේ වෙහෙසෙන්නේ මොකක් නිසා ද? ආශ්වාද දෘෂ්ඨිය නිසා යි.

ත්‍යාය දිට්ඨිවිපත්තියා සමන්තාගතො පුග්ගලො දිට්ඨි විපත්තො,
 - මේ ආශ්වාද දෘෂ්ඨියෙන් සමන්තාගත පුද්ගලයා දිට්ඨි විපත්තො, - දිට්ඨියගෙන් විපතට පත්වෙව්වි කෙනෙක්. **දිට්ඨිවිපත්තො පුග්ගලො න සෙවිතඛ්ඛො න භජිතඛ්ඛො න පයිරුපාසිතඛ්ඛො.** - ආත්ම දිට්ඨිවිපත්ත - එබඳු ආශ්වාද දෘෂ්ඨියෙන් යුතු පුද්ගලයා න **සෙවිතඛ්ඛො** - සේවනය නොකළ යුතු යි. ඇයි? සේවනය කරන කෙනාටත් ඒ දෘෂ්ඨියට යනවා. එයාත් ඊට පස්සේ ඒවා ඒ විදියට ම ගන්නවා.

මේ සංසාරයේ අපි මේ දක්වා ආවේ එහෙම යි. හැමදාම අපට හම්බවුණේ ධර්මය නො දන්නා දෘෂ්ඨියෙන් යුක්ත පුද්ගලයෝ යි. ඒ උපන්න දවසේ ඉඳන් අපටත් ඒවා එකතු වුණා. ඒ නිසා න **සෙවිතඛ්ඛො.** ඊළඟට න **භජිතඛ්ඛො** - ඒවා භජනය, පයිරුපාසනය, න **පයිරුපාසිතඛ්ඛො.** - ඇසුරු නො කළ යුතු යි. ඔවුන් සමග එක්ව නො විසිය යුතු යි. **තං කිසස හෙතු:** - මොකක් ද ඒකට හේතුව? **දිට්ඨි හිසස පාපිකා** - මේ එයා ලාමක නිසා යි එයා භජනය කරන්න, සේවනය කරන්න, පයිරුපාසනය කරන්න එපා කියන්නේ, දෘෂ්ඨිය ලාමක නිසා යි.

යො දිවියා රාගො - එයාගේ දිවිය රාගයක් කියනවා. ඒකේ තියෙනවා රාගය. සො න දිවියි, දිවියි න රාගො - දැන් දෘෂ්ඨිය නිසා රාගයක් උපදිනවා. තවත් කියනවා ඒකට. සො න දිවියි, - ඒක රාගයක් කියනවා නම්, දැන් ආස්වාද දෘෂ්ඨිය නිසා අපට රාගයක් උපදිනවා. සැපයක් නිසා රාගයක් උපදිනවා. සො න දිවියි - හැබැයි රාගය දෘෂ්ඨියක් නෙවෙයි. දිවියි න රාගො - එතකොට දෘෂ්ඨිය රාගයක් නෙවෙයි. රාගය දෘෂ්ඨියක් නෙවෙයි. අඤ්ඤා දිවියි අඤ්ඤා රාගො - එතකොට දෘෂ්ඨිය අනෙකක්. රාගය අනෙකක්. යාව දිවියි යො ව රාගො අයං වුවවති දිවියිරාගො. - යම් රාගයක් තියෙනවා. යම් දෘෂ්ඨියක් තියෙනවා. මේ දෙක එකතු වුණහම දිවියිරාගො කියලා සඳහන්වෙනවා. අන්න මේවා බැඳෙන හැටි.

තාය ව දිවියා තෙන ව රාගෙන සමනනාගතො පුගගලො - යම් දෘෂ්ඨියක් තියෙනවා නම්, යම් රාගයක් තියෙනවා නම්, ඒ දෙකෙන් ම යුක්ත පුද්ගලයා දිවියිරාගරත්තො - දිවියිරාගයෙන් දැවිවිවි කෙනෙක්. දිෂ්ට්‍රාගයට පත්වෙවිවි කෙනෙක් කියලා පෙන්නවා. එතකොට දිවියිරාගරත්තෙ පුග්ගලෙ - ඒ දිවියි රාගයෙන් යුක්ත පුද්ගලයා පුග්ගලෙන දිනනං දානං න මහපඵලං හොති න මහානිසංසං. තං කිස්ස හෙතු: දිවියි භිසස පාපිකං. - දිවියියෙන් රාගයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයාට දෙන දානය ද මහත්ඵල නො වේ. දිවියිරාගරත්තෙ පුග්ගලෙ දිනනං දානං න මහපඵලං හොති. - එබඳු පුද්ගලයාට දෙන දානයත් මහත්ඵල නො වේ. න මහානිසංසං. තං කිස්ස හෙතු: දිවියි භිසස පාපිකං. මක්නිසා ද දෘෂ්ඨිය ලාමක නිසා යි.

ඒ නිසා ලාමක දෘෂ්ඨීන්ගෙන් යුක්ත කෙනාට දෙන ත්‍යාගය, දානය, පූජාව ද මහත්ඵල මහානිසංස නොවේ කියලා කියන්නේ ආන්න ඒ නිසා යි. ඒ නිසා බුද්ධ කාලයේ හිටපු

අන්‍ය තීර්ථකයෝ නොයෙක් දෘෂ්ටිවලින් ගත්තා. ඒ ඒ දෘෂ්ටිවලින් යුක්ත පුද්ගලයින්ට දෙන දානය මහත්ඵල මහානිසංස වෙන්නේ නැහැ. නමුත් මහා සංඝසරත්තය අරමුණුකරගෙන, තථාගත ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා අරමුණු කරගෙන දෙන දානය ඉතා මහත්ඵල මහානිසංස වෙන්නේ ඒ අන්‍ය ආයතීපුද්ගල මහා සංඝසරත්තය ඒ දෘෂ්ටි සියල්ලන්ගෙන් ම මිදිලා ඉන්න නිසා යි.

ඒ නිසා දෙන දානය මහත්ඵල මහානිසංස ඇතිවෙන්න හේතුවක් තියෙනවා. කුමක් නිසා ද? මේ දිට්ඨිය කියන එක තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් සහමුලින් ම පෙන්නලා, උඩුකුරුකරලා, විවරකරලා, මතුකරලා, හරියට අඳුරේ ඉන්න කෙනෙකුට තෙල් පහනක් දැල්වුවා හා සමානව, මංවුලාවේ ඉන්න කෙනෙකුට මගක් පෙන්වුවා හා සමානව, ඇස් නැති කෙනෙකුට ඇස් දෙකක් ලැබුණා හා සමානව, ඒ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දෘෂ්ටිය ලස්සනට මතුකරලා පෙන්වුවා. දැන් මේ සූත්‍රය අපට ආස්සාදදිට්ඨි සූත්‍රය ගත්තහම බලන්න අපිට, මොනතරම් වැහිලා තියෙන එකක් මතුකරලා පෙන්වනවා ද බුදුරජාණන් වහන්සේ.

අපි මේ දක්වා ම ආස්වාදය රූපයට ඇඳලා, රූපයේ ඵල්ලිලා, කටයුතු කරනකොට මේ ආස්වාද දෘෂ්ටිය ඇතිවෙන්නේ කොහොම ද, කියලා අපට බුදුරජාණන් වහන්සේ ලස්සනට පෙන්වනවා. එතකොට ඒ දෘෂ්ටිය ලාමක යි.

ඊට පස්සේ අපට **අසසාදදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨි** - ආස්වාද දෘෂ්ටිය මිත්‍යාදෘෂ්ටියක්. අන්න එතකොට ආස්වාද දෘෂ්ටිය මිත්‍යාදෘෂ්ටියක්. **මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස පුරිසපුගගලසස ද්වෙ ගතියො** - ඒ මිත්‍යාදෘෂ්ටියෙන් යුක්ත පුද්ගලයාට ගති දෙක යි තියෙන්නේ. මොනවාද ඒ ගති දෙක? **නිරයො වා**

තිරච්ඡානයෙනි වා - නිරය හෝ තිරිසන් අපාය කියන මේ දෙක තමයි මිච්ඡාදිට්ඨියෙන් යුක්ත පුද්ගලයාට තියෙන්නේ.

මිච්ඡාදිට්ඨිකසස පුරිසපුගගලසස යඤ්චෙව කායකමමං යථාදිට්ඨි සමතතං. සමාදිනනං, යඤ්ච වචිකමමං -පෙ- යඤ්ච මනොකමමං යථාදිට්ඨි සමතතං සමාදිනනං, යා ච චේතනා යා ච පඤ්ඤා. යො ච පණ්ඩි, යෙ ච සඛබ්බාරා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා අනිට්ඨාය අකතතාය අමනාපාය අභිතාය දුක්ඛාය සංවත්තති. තං කිසස හෙතු: දිට්ඨි හිසස පාපිකා - දිට්ඨිය ලාමක චෙච්චහම ඔහු කරන යම් කායකමියක් වෙනවා නම් ඒ කායකමිය ද දෘෂ්ඨියෙන් යුක්ත යි.

අපි ආස්වාද දෘෂ්ඨිය ගත්තොත්, ආස්වාද දෘෂ්ඨිය ගත්තොත් ඒ දෘෂ්ඨියෙන් යුක්තව නේ අපි දැන් ඒවා භොයාගෙන, රූප පරියේසනය කරමින්, සද්ද භොයමින් යන්නේ.

- කායකමී කරනවා. ඒ කායකමී සියල්ල ම දෘෂ්ඨියෙන් යුක්ත යි.
- අපි ඒ චෙත්තුවෙන් වචන කතාකරනවා. වචිකමමං, යඤ්ච වචිකමමං - ඒ වචිකමමය ද දෘෂ්ඨියෙන් යුක්ත යි.
- යඤ්ච මනොකමමං. ඒ මනොකමමය ද දෘෂ්ඨියෙන් යුක්ත යි.

යථාදිට්ඨි සමතතං සමාදිනනං - ඒ දිට්ඨියෙන් යුක්ත සමාදානය වෙලා ඉන්නා, ඒ නිසා යම් චේතනාවක් තියෙනවා නම්, ප්‍රාර්ථනාවක් තියෙනවා නම් ප්‍රණිධියක්, ආශාවක් සතුටක් තියෙනවා නම්, යෙ ච සඛබ්බාරා, - යම් සංඛාරයක්, කල්පනාවක් තියෙනවා නම් සබ්බෙ තෙ ධම්මා අනිට්ඨාය අකතතාය අමනාපාය අභිතාය දුක්ඛාය සංවත්තති. - ඒ සියල්ල ම

අනිත්‍යයි අකාන්ත යි, අමනාප යි, අහිත යි. අහිත පිණිස, දුක් පිණිස ම යි වැටෙන්නේ.

තං කිසස හෙතු: දිට්ඨි හිසස පාපිකා - දෘෂ්ඨිය පාපික නිසා, දෘෂ්ඨිය ලාමක නිසා ඒ තමන් කරන කායකමී, වචිකමී, මනෝකමී සියල්ල ම තමන්ට ම අහිත පිණිස දුක් පිණිස පවතිනවා.

ඒවා අපට කොතෙකුත් පෙනෙනවා. දැන් අපි යම්කිසි කෙනෙක් මෙතැනින් වුතවෙලා තිරිසන් ලෝකයේ උපදිනවා නම්, ඒ තිරිසන් ලෝකයේ උපදින්න හේතුව මොකක් ද? අපි රූපයට කරපු තණ්හාව යි. රූප තණ්හාව යි. සද්ද තණ්හාව යි. ගන්ධ තණ්හාව යි. රස තණ්හාව යි. පැහැදිළි යි.

තණ්හාව නිසා අපි කවදාවත් සුගතියේ උපදින්නේ නැහැ නේ. එතකොට මේ තණ්හාවට හේතුව මොකක් ද? වැරදි දෘෂ්ඨිය යි. ආස්වාද දෘෂ්ඨිය යි. මේ රූපයේ යි ආස්වාදය තියෙන්නේ කියලා අපි දැඩිව පරාමර්ශණය කරගැනීම නිසා තණ්හාව ඇතිවෙලා, අපි බොහෝ අපිට ම අහිත වූ, දුක් පිණිස දේවල් කරගන්නවා.

ඇතැම් අය දෙමව්පියන් ඝාතණය කරලා ආනන්තරිය පාපකමී කරගන්නවා. මොකක් නිසා ද? ආශ්වාද දෘෂ්ඨිය නිසා. ඉඩකඩමී නිසා, දේපල නිසා, මිල මුදල් නිසා දෙමව්පියන් ඝාතනය කරනවා. දරුවන් විනාශ කරනවා. හිරේ විලංගුවේ වැටෙනවා. අවුරුදු ගණන් හිරේ විලංගුවේ ඉඳිමින් දුක් විඳිනවා. තමන්ට ම බොහෝ අහිත පිණිස, දුක් පිණිස, කටයුතු කරගත්තේ මොකක් නිසා ද? ලාමක වූ, පාපක වූ මේ ආස්වාද දිට්ඨිය නිසා යි. ඒ නිසා මේ දිට්ඨිය ලාමක යි, පාපක යි. යම්

කාය කමීයක්, වචි කර්මයක්, මනෝ කර්මයක් තියෙනවා නම් ඒ සියල්ල ම ඒ හා ලාමක වූ පාපක වෙනවා.

ලස්සන උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. සෙය්‍යරාපි නිමබ්බිජං වා කොසාතකිබ්බිජං වා තිත්තකාලාබ්බිජං වා: - යම් මේ කොහොඹ බිජුවක් හෝ ලබු බිජුවක් හෝ තිත්ත වූ, මේ වාගේ තිත්ත දේවල් තියෙනවා නේ. ඒ වාගේ අපි කියමු කොහොඹ ඇටයක්. ඒ කොහොඹ බීජයක් අලලාය පට්ඨියා නිකබ්බිතං - අපි පට්ඨියේ පැළකරොත්, පොළොවේ දාලා පැළකරොත්, යඤ්චෙව පට්ඨිරසං උපාදියති. - එතකොට ඒ පෘථිවි රසය. යඤ්ච ආපොරසං උපාදියති. - ආපො රසය. ඒ කියන්නේ වතුර. අපි මේ කොහොඹ බීජයක් පොළොවේ පැළකරොත්, ඒ පොළවේ පසේ තිත්ත නැහැ නේ. එතකොට මේ පසේ සාරය කොහොඹ ගස උරාගන්නවා. ඒ වාගේ ම පසේ තියෙන ජලය ආපෝ රසය කියලා කියන්නේ වතුර ඒ ගහ වැටීම සඳහා උරාගන්නවා. යඤ්ච ආපොරසං උපාදියති - ඒක හේතුකරගෙන මේ ගහ හැදෙනවා. සබ්බං තං තිත්තකතතාය කට්ඨකතතාය අසාතතතාය සංවත්තති තං කිසස හෙතු: බීජං භිසස පාපකං - බීජය තිත්ත නිසා බීජය පැළකරායින් පස්සේ බීජය ගසක් වෙලා ඒ ගස හැදීමට උරාගන්නා පට්ඨි රසය ආපො රසය, මේ ඔක්කෝම තිත්ත බවට යනවා. දැන් පොළවේ තියෙන, අපි පොහොර කියලා කියන්නේ. ඒකත් පට්ඨිරසය කියලා කියන්නේ ඒකට. පොළොවේ තියෙන පොහොර උරාගෙන ගහ හැදුනහම, දැන් පොහොර කියන පට්ඨි රසයේ තිත්තක් තිබුනේ නැහැ. නමුත් දැන් බීජය තිත්ත නිසා අර පට්ඨි රසයත් තිත්තබවට යනවා. වතුර නිසා ගහ හැදිලා ඔක්කෝම තිත්තභාවයට යනවා. කුමක් නිසා ද? බීජය ලාමක නිසා යි.

ඒ වාගේ ම මී අඹ ගහක් හෝ පැණි රස දෙයක් බීජයක් හිටෙව්වෝතින්, ඒ පැණිරස ගහ උරාගන්නා පට්ටරසය ආපෝ රසය, පැණිරස බවට ම පරිවර්තනය වෙනවා. කුමක් නිසා ද? බීජය සොඳුරු නිසා යි. බීජය යහපත් නිසා යි. අන්න ඒ වගේ මේ දෘෂ්ටිය ලාමක වුනාම, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා එවමෙව මිච්ඡාදිට්ඨිකසස පුරිසපුගගලසස යඤ්චෙව කායකමමං යථාදිට්ඨි සමතතං සමාදිනනං, යඤ්ච වචිකමමං - පෙ- යඤ්ච මනොකමමං යථාදිට්ඨි සමතතං සමාදිනනං, යා ච චේතනා යා ච පඤ්ඤා යො ච පණ්ඩි යෙ ච සංඛාරා සබ්බේ තෙ ධම්මා අනිට්ඨාය අකතතාය අමනාපාය අභිතාය දුක්ඛාය සංවතතනති. තං කිසස හෙතු? දිට්ඨි හිසස පාපිකා. - ආං ඒ වගේ අර කොහොඹ බිජුවට උරාගන්නා පොළොව රසය ආපෝ රසය තිත්තබවට යනවා වාගේ ඒ දිට්ඨියෙන් යුක්ත පුද්ගලයා කරන කායකමී වචිකමී චේතනා පණ්ඩි ප්‍රාර්ථනා සංඛාර සියල්ල ම දෘෂ්ටීන්ගෙන් යුක්ත යි. ඒ සියල්ල ම ඔහුට අහිත පිණිස, දුක් පිණිස පවතිනවා. කුමක් නිසා ද? දෘෂ්ටිය ලාමක නිසා යි.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා අසසාදදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨි. මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිගතං, දිට්ඨිගහනං, දිට්ඨිකතතාරං, දිට්ඨිවිසුකං, දිට්ඨිවිපච්ඡේදනං, දිට්ඨිසඤ්ඤාපනං, දිට්ඨිසලලං, දිට්ඨිසමබ්බාධො, දිට්ඨිපළිබ්බාධො, දිට්ඨිබන්ධනං, දිට්ඨිපපාතො, දිට්ඨිනුසංයො, දිට්ඨිසනතාපො, දිට්ඨිපරිලාභො, දිට්ඨිගජො, දිට්ඨිපාදානං, දිට්ඨිහිනිවේසො, දිට්ඨිපරාමාසො, ඉමෙහි අට්ඨාරසහි ආකාරෙහි පරියුට්ඨිතචිත්තසස සඤ්ඤාගො - කියලා මේ දෘෂ්ටිය කියන එක කාන්තාරයක්, දෘෂ්ටිග්‍රහණයක්, දිට්ඨිවිසුකයක්, දිට්ඨිබන්ධනයක්, දිට්ඨිසංයෝජනයක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා.

*ආස්වාද දෘෂ්ඨීන් ඇතිවෙන්නේ මොකක් නිසා ද? අපි වේදනාව පිළිබඳව නො දන්නාකම නිසා යි. මේ ආරම්භණය පිළිබඳව නො දන්නාකම නිසා යි.

*ආරම්භණය රසය ගනිමින් වේදනාව උපදින්නේ කුමක් නිසා ද? ස්පශ්ඨය නිසා උපදිනවා. ඒක නො දන්නාකම නිසා තමයි අපි මේ විදියේ නොයෙක් දෘෂ්ඨි ගන්නේ.

ඒ නිසා ඒකක් ඔබ හොඳට තේරුම්ගන්න.

ඊළඟට අපට තව කතාකරන්න පුළුවන්. මහා නිදාන සූත්‍රය මේක පිළිබඳව පෙන්නන කාරණාවක් තියෙනවා. අපි එතෙත්ට ගියොත්, ස්පශ්ඨය ප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව උපදිනවා කියලා යම් කාරණාවක් තියෙනවා නම්, එසසපච්චයා වේදනා'ති ඉති ඛො පනෙතං වුතතං, තදානඤ්ඤා ඉමිනා පෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා එසසපච්චයා වේදනා: එසසපච්චයා වේදනාති ඉති ඛො පනෙතං වුතතං, - මහණෙනි, මම යම් ආකාරයෙකින් කිව්වා ද මේ ස්පශ්ඨ ප්‍රත්‍යයෙන් මේ වේදනාව වෙනවා කියලා තදානඤ්ඤා ඉමිනා පෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං- ආනන්ද, මෙන්න මේ පරියායෙන් ඔබ දැනගතයුතු යි. කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මහානිදාන සූත්‍රයේ පැහැදිලි කරනවා. මේ වේදනාව කියන එක උපදින්නේ ස්පශ්ඨය නිසා යි කියලා මම කිව්වානම්, ඒක ඔබ මෙන්න මේ පරියායෙන් දැනගතයුතු යි. යම් වේදනාවක් තියෙනවා නම් ඒ වේදනාව ස්පශ්ඨය නිසා ම යි උපදින්නේ කියන එක ඔබ මේ පරියායෙන් දැනගත යුතු යි. කොහොම ද?

එස්සො ච හි ආනඤ්ඤා නාහවිසස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කසසථි කිමහිථි, සෙය්‍යථිදං - චක්ඛුසමච්චස්සො සොතසමච්චස්සො ඝාතසමච්චස්සො ජිවහාසමච්චස්සො

කායසම්ප්ප්පො මනොසම්ප්ප්පො, සබ්බසො එස්සො අසති එසසතිරොධා අපි නු බො වෙදනා පඤ්ඤායෙථා?” කි. කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනාකරා. යම් කරුණක ආනන්ද, කිසිවකුගේ කිසිතැනක “ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වේ” යැ යි මෙසේ මෙය කියන ලදී. ආනන්දය, යම් සේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වේ ද, මේ කරුණින් ද එය දතයුතු: යම් කරුණක ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසි තැනෙකත් වක්ඛුසම්ප්ප්පය, සෝතසම්ප්ප්පය, ඝාණසම්ප්ප්පය, ජීවිහාසම්ප්ප්පය, කායසම්ප්ප්පය, මනොසම්ප්ප්පය යන මේ ස්පර්ශයෙක් හැම අයුරින් හැම ලෙසින් ම නො වී නම්, හැම අයුරින් ම ස්පර්ශයෙක් නැති කල්හි, ස්පර්ශයාගේ අභාවයෙන් වේදනාවෙක් පැනෙන්නේ ද?”

“වහන්ස මෙය නො වන්නේ ම ය”

ආත්ත ලස්සනට, සකාරණව බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා පෙන්නන එකක්. එතකොට යම් ආකාරයෙකින් අපට දැනෙන මේ වක්ඛුසම්ප්ප්පය ගනිමු: රූපයක් දකින අවස්ථාව, ශබ්දයක් අහන, ගන්ධයක් රසයක් දැනගනිමින් කායික ස්පර්ශයක් ලබමින් හිතට අරමුණක් ‘ස්පර්ශය’ කියන මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ථොට්ඨබ්බ යන යම් දැනගන්නා අවස්ථාවක්, මේ ස්පර්ශය කියන අවස්ථාව නො වුණා නම්, ස්පර්ශය සහමුලින් ම නිරුද්ධවුණොත්...

දැන් අපි කියමු, රූප නො දකින අවස්ථාවක්, සද්ද නො අහන අවස්ථාවක්, අපි කියමුකො, හොඳට නින්ද ගිහිල්ලා ඉන්න අවස්ථාවක දැන් ඒකට වක්ඛුසම්ප්ප්පය, සෝතසම්ප්ප්පය, ඝාණසම්ප්ප්පය, ජීවිහාසම්ප්ප්පය, කායසම්ප්ප්පය, මනොසම්ප්ප්පයත් තියෙනවා. ඒක භවාභිග මට්ටමේ. ඒක අපි දන්නේ නැහැ. එතකොට මේ අපට මතුපිටින් අරමුණු අරගෙන

උපදින ස්පඨී සියල්ල ම නිරුද්ධ යි. එතකොට ස්පඨී සියල්ල නැතිකල්හි අපට වේදනාවක් දැනෙනවා ද? රූපය අරමුණු කරගෙන රූපයේ සතුටුවෙන වේදනාවක් සද්දයේ සතුටුවෙන හෝ සද්දයේ දුක්වෙන හෝ වේදනාවක් අපට හොඳට නින්ද ගියහම දැනෙනවා ද? නැහැ. එතකොට ඒ සියලු ආකාරයෙන් වේදනා නිරුද්ධවුණා නම්, ආනන්ද, මේ වේදනාව කියන එක ස්පඨීය නිසාම යි උපදින්නේ කියලා දැනගන්න.

යම් ස්පඨීයක් තියෙනවා නම්, ඒ ස්පඨීය නිසා ම යි වේදනාව උපදින්නේ කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැන දී පෙන්නවා.

ඊට පස්සේ යම් ආකාරයන්ගෙන් මේ ස්පඨීය කියන එක නො වුණේ නම් වේදනාව කියන එකක් දැනෙනවා ද? වේදනාවක් කියන එකක් පනවන්න පුළුවන් ද? චක්ඛුසමච්ඡසජා වේදනා, රූපයේ සතුටුවීම, ශබ්දයේ සතුටුවීම, ගන්ධයේ රසයේ සතුටුවීම කියලා මෙහෙම කරන්න පුළුවන් ද අපට යමක් දකින්නේ, අහන්නේ, දැනගන්නේ නැති නම්. අපි සරලව පැහැදිලි කළොත් අන්න ඒ වාගෙ යි. එහෙනම්

“ආනන්දය, එහෙයින් යම් ස්පර්ශයෙක් වේ ද, වේදනාවට මෙය ම හේතු ය, මෙය ම නිදානය ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය.” එහෙයින්, ඒ නිසා දැනගන්න, යම් ස්පර්ශයෙක් වේ ද, වේදනාවට මෙය ම හේතුව යි, මෙය ම නිදානය යි, මෙය ම සමුදය යි, මෙය ම ප්‍රත්‍යය යි. අන්න එතකොට යම් වේදනාවක් තියෙනවා නම් මේ වේදනාව උපදින්න මේ ස්පඨීය ම යි මේ වේදනාවට හේතුව. ස්පඨීය ම යි ප්‍රත්‍යය. ස්පඨීය ම යි නිදානය. ස්පඨීය ම යි සමුදය.

සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්ෂා වේදනා, යනාදි මොන වේදනාවක් යෙදුණත් මේ සපඨය නිසා යි හටගත්තේ කියලා යි අපි තේරුම්ගතයුත්තේ.

අන්න ඒ නිසා ඒ වගේ වේදනාව පිළිබඳව කෙනෙක් ඔය විදියට තේරුම්ගත්තොත් වේදනාව කෙනෙක්, මම හෝ මගේ හෝ මගේ ආත්මය කියලා ගන්නේ නැහැ. වේදනාව යම්කිසි කෙනෙක් ආත්ම වශයෙන් ගන්නවා නම් එය නොයෙදේ. නොගතයුතුයි. **ඒකත් මහානිදාන සූත්‍රයේ පෙන්නනවා දිට්ඨිසමනුපස්සනාව කියලා.** එතකොට ඒකෙ ම යටට ගියහම අපට පෙනෙනවා නොයෙක් ආකාරයේ වේදනාව අරමුණු කරගෙන, ආත්ම දෘෂ්ටිය ඇතිකරගන්නවා. දිට්ඨි වශයෙන් හිත බැසගන්නවා.

එතකොට යම්කිසි කෙනෙක් මේ වේදනාව ආත්මය යි කියලා හිතනවා නම්, වේදනාව මම, වේදනාව මගේ, වේදනාව මගේ ආත්මය යි කියලා අපි හැමෝ ම මේ වේදනාව පිළිබඳව ආත්ම දෘෂ්ටියක් ඇතිකරගන්නවා. එතකොට එතැන බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා මේ මහානිදාන සූත්‍රයේ, ආනන්දය, වේදනාව ආත්මයැ යි දන්නේ, වේදනාව මාගේ ආත්මය යි හෝ වේදනාව ආත්ම වශයෙන් දන්න කෙනා, එයා වේදනාව මාගේ ආත්මය යි කියලා හෝ මෙසේ දකී. එහෙම නැතිනම් වේදනාව මාගේ ආත්මය නොවේ. මාගේ ආත්මය වේදනා රහිතැ යි එහෙම නැතිනම් වේදනාව මාගේ ආත්මය නෙවෙයි. මගේ ආත්මය වේදනාවලින් තොරයි කියලා ඇතැමෙක් ගන්නවා. ඒ වාගේ ම ආත්මයෙන් දකින්නේ මේ හෝ ආනන්ද, ආත්මයක් දක්නේ දකී. එතකොට ආත්මය දකින කෙනා වේදනාවෙන් තොර හෝ ආත්මයක් දකිනවා. එහෙම නැතිනම් වේදනාවෙන් යුක්ත ආත්මයක් හෝ මෙසේ දකිනවා. එහෙම නැතිනම්

වේදනාව මගේ ආත්මය නො වේ. මාගේ ආත්මය වේදනා රහිත ද නො වේ. ආත්මය මිඳි මගේ ආත්මය වේදනාසම්පයුක්ත බැවින් විඳිම් ස්වභාව ඇත්තේ කියලා හෝ දකිනවා. වේදනාවමත් නෙවෙයි. වේදනාවෙන් යුක්තත් නෙවෙයි. නමුත් මම විඳිනවා. මගේ ආත්මය විඳිනවා, කියලා එයාට දැනෙනවා. ඇයි, වේදනාවෙන් යුක්ත නිසා, සම්පයුක්ත නිසා.

මේ විදියට මේ සක්කායදිට්ඨිය ගත්තත්, විසි ආකාර සක්කාය දෘෂ්ඨිය ගත්තත් ඒකෙක් මේ වේදනාව පිළිබඳ පස් ආකාරයක් තියෙනවා. එතකොට වේදනාව ම මම කියලා ගන්නවා. ඒ වේදනාව මම කියලා ගන්නේ නැහැ. ඒ තව කෙනෙක් ගන්නවා වේදනාවෙන් මගේ ආත්මය වේදනාවෙන් යුක්ත යි කියලා. මේ ආකාරයට එතකොට වේදනාව අනිකක් ආත්මය අනිකක්. ඒ ආත්මය වේදනාවෙන් යුක්ත යි කියලා. කියලා ඔය වගේ නොයෙක් දෘෂ්ඨි ගන්නවා.

මේ හැම දෘෂ්ඨියක් ම ගන්න කෙනෙකුට මේ මෙන්න මෙහෙම අහන්න කියනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. ඒ දෘෂ්ඨියෙන් යුක්තකෙනා තමන්ම විමසාගන්න කියනවා. ආනන්දය ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් වේදනාව මගේ ආත්මය යි මෙසේ කියා ද, ඇවැත්ති සුඛවේදනා, දුඃඛ වේදනා, අදුක්ඛමසුඛ වේදනා යැයි මේ වේදනාවන් තුනක් තියෙනවා. වේදනා තුනක් තියෙනවා නේ. සැප වේදනා, දුක් වේදනා, උපේක්ෂාවේදනා. ඒක තමයි මේ අදුක්ඛමසුඛංවේදනං කියන්නේ. මේ තුන් වේදනාවන්ගෙන් තෝ කවර වේදනාවක් ආත්ම වශයෙන් දකී ද? එතකොට වේදනාව ආත්මය යි කියලා කියනවා නම් මේ වේදනා තුනක් තියෙනවා නේ. ඒ තුන් වේදනාවෙන් මොකක් ද ඔබ ආත්මය හැටියට දකින්නේ? කියලා අහන්න කියනවා. හෙතෙම මෙසේ

කිය යුතුය. (ඔහුගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කටයුතුය.) ආනන්ද ය යම් විටෙක (සත්ත්ව තෙමේ) සුඛ වේදනාව විඳී ද, එ සමයෙහි හේ දුක් වේදනාව නොම විඳී. අදුක්ඛම සේ වේදනාව නොම විඳී. ඒ සුඛ වේදනාව ම විඳී. යම්කිසි කෙනෙක් සැප වේදනාවක් විඳිනකොට ඔහුට දැන් දුක් වේදනාව නැහැ. ඔහුට උපේක්ෂා වේදනාවක් නැහැ. එකල්හි ඔහු සැප වේදනාවෙන් යුක්තයි කියලා යි කියන්නේ.

ඒ වාගේ යම් චේලාවක දුක් වේදනාවක් විඳිනකොට එවිට සුඛ වේදනාව නොම විඳී. අදුක්ඛමසුඛ වේදනාව නොම විඳී. එසමයෙහි දුක්වේදනාව විඳී කියන ගණයට යනවා. ආනන්ද, යම් විටෙක අදුක්ඛමසුඛ වේදනාවක්, උපෙක්ඛා වේදනාවක් ඇතිවෙනකොට සුඛ වේදනාව නැහැ ඔහුට. දුක් වේදනාවක් නැහැ ඔහුට. ඔහුට උපේක්ෂාවේදනාවක් තමයි පවතින්නේ.

ආනන්ද, සුඛවේදනාව කියන එකත් අනිත්‍ය යි, සංඛත යි. පටිච්චසමුප්පන්න යි. ක්‍ෂයවනසුලුයි. වය වන සුලුයි. විරාග ධර්මයක් නො ඇලෙන සුලු යි. නිරෝධවන සුලුයි.

ආනන්ද, දුක් වේදනාව කියන එකත් අනිත්‍ය යි, දුක යි, සංඛත යි, පටිච්චසමුප්පන්න යි. නිරෝධය ස්වභාවකොට ඇති එකක්. ඒ වාගේ ම විරාගය ස්වභාවය කොට ඇති එකක්. ක්‍ෂයවීම ස්වභාවකොට ඇති එකක්.

ආනන්ද, අදුක්ඛමසුඛ වේදනාව ද අනිත්‍ය යි, දුක යි, අනාත්ම යි. ඒක ද නිරෝධ ස්වභාවය ඇති එකක්. ක්‍ෂයවන ස්වභාවය ඇති එකක්. එතකොට යම්කිසි කෙනෙක් සුඛ වේදනාව ආත්මය යි කියලා ගන්නවා නම් එතකොට එයාට ඒ සුඛ වේදනාව ඇතිවන, නැතිවන එකක් නේ. එතකොට මගේ ආත්මය පැවැතුනේ නැතිවෙමින් පවතින එකක් කියලා

හිතාගන්න වෙනවා. දුක් වේදනාව ආත්මය හැටියට ගන්නවා නම්, ඒකත් අනිත්‍ය යි, සංඛ්‍යා යි, පටිච්චසමුප්පන්න යි. ඒ නිසා දුක් වේදනාව මගේ ආත්මය ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් පවතින එකක්. උපේක්ෂා වේදනාව ගන්නවා නම්, ඒකත් එහෙම යි. ආත්මය ඒ නිසා කෙනෙක් විමසුවොත්, වේදනාව ආත්මය කියලා හිතෙනවා නම්, කොයි වේදනාවට ද මම ආත්මය කියලා කියන්නේ? සැප වේදනාවට ආත්මය සුඛ යි. එහෙම නම් පුද්ගලයෝ තුන් දෙනෙක් ඉන්නවා කියන එකක්. ඉතින් සැප වේදනාව ආත්ම යි නම්, ඒක ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් පවතිනවා. සැප වේදනාව තියෙන කොට දුක් වේදනාව නැහැ. සැප වේදනාව පුද්ගලයා නම්, දුක් වේදනාවක් උපදිනකොට, අර පුද්ගලයා නැතිවෙලා.

මෙන්න මේ විදියට කෙනෙක් විමසුවොත් මහා විපරීත අදහස් ගොඩක් හැටියට එයාට පෙනෙනවා. දෘෂ්ඨිවල ස්වභාවය මහා අවුල්ඡාලයක් හැටියට පෙනෙනවා. ඉතින් ඒවා අපි විමසන්නේ නැති ඒවා. ඒ නිසා ඒවා අපට අවුල්බව තේරෙන්නේ නැහැ. ඒවා ගේ ඔස්සේ අපි කටයුතු කරගෙන යනවා.

අන්න ඒ නිසා මේ වේදනාවන් පිළිබඳව ගත්තහම මේ වේදනාවල් විමසුවොත් අපට එයාලාට මේ දෘෂ්ඨි කියන ඒවා හෙළිවෙනවා. ඒ නිසා මේ නුවණැති කෙනා හැම වෙලාවේ ම වේදනාවක් හටගන්න කොට, වේදනාවක් උපදිනකොට, එයා වේදනාව පිළිබඳව විමසුවොත්, වේදනාවේ ගතිය භාග්‍යන්ත කියපු එක. වේදනාවේ උත්පත්තිය භාග්‍යන්ත කියපු එක. වේදනාවේ ඇතිවීම නැතිවීම භාග්‍යන්ත ගියොත් එයා ඇත්තට ම අර වේදනාව නිසා යම් කෙලෙස්, කම් ඇතිකරගෙන තියෙනවා. යම් දුක් කන්දරාවක් ඇතිකරගෙන තියෙනවා. අනිත් සියල්ල නිවීමට යන්නේ අන්න එබඳු ආකාරයෙන්.

එහෙම නැතුව අපි වේදනාවේ එහෙම එල්ලිලා ඒ වේදනාව නැතිකරගන්න හැදුවා කියලා අපි දුක් වේදනාවක් එනකොට, 'දුක් වේදනාව අනේ මට නො එනවා නම් හොඳයි' කියලා ඒකෙන් අයිත්වෙන්, ගැලවෙන්න හදනවා. හැබැයි ගැලවෙන්න හදන්නේ වේදනාවේ එල්ලිලා. වේදනාව දෘෂ්ඨි වශයෙන් අරගෙන.

සැප වේදනාවක් එනකොට ඒකේ ඇලෙනවා. ඇලිලා ඒවා මම, මගේය කියලා ලංකරගන්නවා. කැමැති වේදනාවන් අල්ලාබදාගන්න හදනවා. දුක් වේදනාවන් අයිත්කරන්න හදනවා. ඔය දෙක තමයි අපි හැමදාම මේ යුද්ධයක් වගේ එදිනෙදා ජීවිතයේ දී කරන්නේ.

නමුත් මේ දෙක ම දෘෂ්ඨි සහිත යි. ඒ වාගෙන් අපි කරන්නේ දෘෂ්ඨි වැරදි සෙවීම, වැරදි පර්යේෂණයන්. ඒ නිසා ඒ තුළ හැම වෙලාවේ ම අපට ආවේ මොකක් ද? කුලප්පුකම, භය, තැනිගැනීම, නො සන්සුන්කම, නො රුස්නාබව. මේ ඔක්කෝට ම හේතුව මේ වැරදි තැත්වලින් වේදනාව පර්යේෂණය කිරීම යි. වේදනාව නැතිකරන්න හෝ අල්ලාගන්න යන්නේ අපි දෘෂ්ඨි සහිතව යි. ආස්වාද දෘෂ්ඨියෙන් යුක්තව යි. ආත්මයෙන් යුක්තව යි. අපි එහෙම හිතුවත් නැතත්, අනාත්ම වූ ඇතිවෙලා නැතිවන වේදනාවක් ඒවා ඇතිවෙමින්, නැතිවෙමින් පවතිනවා. ඒක අපි දන්නේ නැහැ. අතීතයේ ඇහැට රූපයක් ගැටීම නිසා සැපයක් දැනුනානම් කවුරුහරි බැනපු නිසා හරි, කවුරුහරි හොඳ දෙයක් ඇසීම නිසා හරි, දුකක් හෝ සතුටක් හෝ අතීතයේ වින්දා නම් ඒක ඒ ඒ තැන ම සියලු ආකාරයෙන් නිරුද්ධවෙලා යනවා. ඒ ස්වභාවය, ඒ ධර්මයේ ස්වභාවයක්. අපට මේක නො තේරෙන්න පුළුවන්. නමුත් ශ්‍රධාව කියලා කියන්නේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ සුඛ වේදනා අනිත්‍ය යි,

සංඛත යි කියලා දේශනා කරා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒවා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරලා දේශනාකරා.

ශ්‍රද්ධාවෙන් හිත තැබුවහම ඒත් හොඳට ම ප්‍රමාණවත්. වේදනාව අනිත්‍ය යි. සංඛත යි. වේදනාව පටිච්චසමුප්පන්න යි. වේදනාව ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තේ. වේදනාව ක්ෂයවන සුලු යි. ඒක ගෙවිලා යන එකක්. වේදනාව වැයවෙන සුලු යි. ඒක වැයවෙන එකක්. නැතිවෙන එකක්. විරාග ධර්මයක්. ඒකේ ඇලෙන්න සුදුසු එකක් නෙවෙයි. නො ඇලෙන්න සුදුසු එකක්. ඒකේ, වේදනාවේ ඇලෙන්න සුදුසු නැහැ ඒ වේදනාවට. ඇයි, වේදනාව කියන එක අවස්ථාවට හටගෙන නිරුද්ධවෙන එකක්. ඒක ඇලෙන්න සුදුසු ධර්මයක් නෙවෙයි ඒ වේදනාව. නිරෝධ ධර්මං - නිරෝධ ස්වභාවකොට ඇති එකක් කියලා ඔන්න ඔය විදියට, උපන් උපන් වේදනා පිළිබඳව දකින්න පුළුවන් නම්, අන්න ඔහු නිවැරදි මාර්ගයේ යි ඉන්නේ.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා ඔහු නිවැරදි පිළිවෙත අනුගමනය කරනවා නම් ඔහු සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්ත යි. ඔහුගේ දෘෂ්ඨිය අයිත්තවෙලා තියෙන්නේ. සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්ත කෙනාගේ යම් කාය කම්මයක්, වචි කම්මයක්, මනෝ කම්මයක්, තියෙනවා නම්, ඒ සියල්ල සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්ත යි. ඒ නිසා ඔහු කරන චේතනා, පනිධි, කල්පනාවන්, සියල්ල ම සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්ත යි. ඒ සියල්ල ම කුසල්. ඒ ඔක්කෝම හිත පිණිස, අරිය පිණිස, තමන්ට ම බොහෝ කාලයක් හිතසුව පිණිස පවතිනවා. ඇයි ඒ? දැක්ම සම්මා නිසා යි. දැකීම හරි නිසා යි. ඔහු කරන කාය කම්මය, වචි කම්මය, මනෝ කම්මය සියල්ල ම ඔහුට හිත පිණිස, යහපත පිණිස, සුවය පිණිස ම පවතිනවා. මොකක් නිසා ද? දෘෂ්ඨිය මනා නිසා යි. දෘෂ්ඨිය යහපත්.

ඒ නිසා හරියට පොළොවෙහි යම් මි අඹ ඇටයක් හෝ රස අඹ එලයක් හෝ හිටෙව්වොත් ඒ අඹ එලය ගසක් වෙලා උරාගන්නා පට්ටරසය, ආපෝරසය, ඒ සියල්ල ම පැණි, මිපැණි බවට රසබවට යනවා. ඒ හේතුව තමයි බීජය යහපත් නිසා. ඉතින් අන්න ඒ වාගේ අපි යහපත් දෘෂ්ටි, යහපත් කල්පනාවන්, ඇතිකරගත්තහම එබඳු පුද්ගලයන් සේවනය කළයුතු යි. පයිරූපාසනය කළයුතු යි. එබඳු පුද්ගලයන්ට දෙන ආනය ද මහත්ඵල මහානිසංස වෙනවා. කුමක් නිසා ද? ඔහුගේ දර්ශනය යහපත් නිසා යි.

ඒ වගේ අපට ඒ වේදනාව පිළිබඳව තවත් වටිනා වටිනා සූත්‍ර තියෙනවා. දැන් මෙතැන තව සූත්‍රයක් තියෙනවා අපට පෙන්නන එකක් තියෙනවා **තිම්බරුකසූත්‍රය** යි කියලා. ඒකත් මේ සංයුත්තනිකායේ තියෙන එකක්. තිම්බරුක කියන්නේ පරිබ්‍රාජකයෙක්. ඒ කාලෙත් ඔය දැන් වාගේ දෘෂ්ටි ඔක්කෝගෙන් ම යුක්තවෙලා හිටියේ. අපි සැප වේදනාවක් තියෙනවා නම්, දුක් වේදනාවක් තියෙනවා නම්, උපේක්ෂා වේදනාවක් තියෙනවා නම්, එක්කෝ ඒවා “මම” ඇතිකරගන්නේ. එහෙම නැතිනම් තව කෙනෙක් ඇතිකරන්නේ. එහෙම නැතිනම් මේ දෙගොල්ලා එකතුවෙලායි මේ වේදනා ඇතිවෙන්නේ. ඒ තැන් මම හිතනවා ඒවා ඉබේ ඇතිවෙනවා ද? ඔන්න එව්වර යි මුලු ලෝකය ම දැගෙන ඉඳලා තියෙන්නේ.

ඒ වාගේ දැනගෙන හිටපු මේ තිම්බරුක කියන පරිබ්‍රාජකයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාවට ඇවිල්ලා, දවසක්, **කිනනු බොහො ගොතම සයංකතං සුබදුක්ඛිනි?** - ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, සැපදුක් තමා විසින් ඇතිකරගන්නවා ද? කියලා ප්‍රශ්නයක් අහනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරණවා, “මා

හෙවං තිමබරුකා'ති” - එහෙම කියන්න එපා කියනවා. එහෙම අහන්නත් එපා කියලා ඊට පස්සේ හගවා අවොව - බුදුරජාණන් වහන්සේ උත්තරදුන්නා.

ඊට පස්සේ නැවත, **කිමපන භො ගොතම, පරංකතං සුබද්දකඛන්ති?** - එහෙනම් ස්වාමීනි දුක තමන් ඇතිකරන්නේ නැතිනම් අනුන් ද ඇතිකරන්නේ කියලා අහනවා. **පරංකතං සුබද්දකඛන්ති?** - මේ සැපදුක් අනුන් ඇතිකරන එකක් ද? බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, **“මා හෙවං තිමබරුකා'ති”** හගවා අවොව. එහෙම කියන්න එපා. එහෙම අහන්නත් එපා කියනවා. ඊ

ට පස්සේ අහනවා **කිනනු බො භො ගොතම, සයංකතඤ්ච පරංකතඤ්ච සුබද්දකඛන්ති?** එහෙනම් මේ සැපදුක් කියන ඒවා අනුනුත් තමනුත් දෙගොල්ලාම එකතුවෙලා ද ඒක කරන්නේ? **“මා හෙවං තිමබරුකා'ති”** හගවා අවොව. එහෙම කියන්න එපා. එහෙම අහන්නත් එපා කියලා වදාරණවා.

කිමපන භො ගොතම, අසයංකාරං අපරංකාරං අධිවචනසමුපපනනං සුබද්දකඛන්ති? එහෙනම් ස්වාමීනි මේ සැපදුක් දෙක අනුන් හෝ ඇතිකරන්නේ නැහැ. තමන් හෝ ඇතිකරන්නේ නැතුව ඉබේ සැපදුක් උපදිනවා ද කියලා අහනවා. **“මා හෙවං තිමබරුකා'ති”** හගවා අවොව. එහෙම කියන්නත් එපා. තිමබරුක කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාලා.

දැන් දන්න ප්‍රශ්නය ටික ඔක්කෝම ඇහුවා. අපිත් දන්නේ ඔය ටික නේ. ඒ නිසා ඒ ටික ඇහුවා. සැපදුක් ඇතිකරන්නේ කොහොමද කියලා. ඔව්වර යි දන්නේ අපි.

ඊට පස්සේ බැරීම තැන කීනතු බො හො ගොතම, නත්තී සුබදුකකනි? - එහෙනම් සැපදුක් කියන එව්වා නැද්ද කියලා ඇහුවා. න බො තිමබරුක, නත්තී සුබදුකබං. - සැපදුක් කියන ඒවා තියෙනවා, තිමබරුක. අත්තී බො තිමබරුක, සුබදුකබංති. සැපදුක් තියෙනවා.

තිමබරුක නැවත බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා, කෙන හි හවං ගොතමො සුබදුකබං න ජානාති, න පසසති? එහෙනම් ඔබ වහන්සේ සැපදුක් දන්නේ නැද්දවත් ද? ඇයි ඉතින් සැපදුක් තමන් ඇතිකරන්නේත් නැතිනම්, ඊට පස්සේ කියනවා, න පසසති? - ඔබවහන්සේ එහෙනම් සැපදුක් දන්නේ නැද්ද? දකින්නේ නැද්ද? නබ්වාහං තිමබරුක, සුබදුකබං න ජානාමි. න පසසාමි. ජානාමි බ්වාහං තිමබරුක සුබදුකබං. පසසාමි බ්වාහං තිමබරුක, සුබදුකකනති වදෙසි. නැ තිමබරුක මම සුබදුකබ නො දන්නවා නෙවෙයි. නො දකිනවා නෙවෙයි. මම සැපදුක හොඳාකාරව දකිනවා. දන්නවා. ඒක කියලා ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ උත්තර දුන්නා. ඉතින් එතකොට දන්න ඒවා ඔක්කෝම ඇහුවා නේ.

කීනතු බො හො ගොතම, “සයංකතං සුබදුකකනති” ඉති පුට්ඨො සමානො මා හෙවං තිමබරුකාති වදෙසි. - ස්වාමීනි, මම ඔබ වහන්සේගෙන් සැපදුක් තමන් ඇතිකරගන්නවා ද කියලා අහනකොට එහෙම අහන්නත් එපාලු.

ස්වාමීනි, කිම සැපදුක් අනුන් ඇතිකරනවාද කියලා ඇහුවහම එහෙම අහන්නත් එපාය යි වදාරනවා.

ස්වාමීනි සැපදුක් අනුන් හා තමන් එකතුවෙලා ද ඇතිකරන්නේ කියලා අහනකොට ‘එහෙම අහන්නත් එපා’.

එහෙනම් ස්වාමීනි මේ සැපයුක් ඉබේ හටගන්නවා ද කියලා අහනකොට එහෙම අහන්නත් එපා.

ස්වාමීනි, සැපයුක් නැද්ද කියලා අහනකොට, එහෙම අහන්නත් එපා කිව්වා.

ස්වාමීනි ඔබවහන්සේ සැපයුක් දන්නේ නැද්ද කියලා අහනකොට එහෙම අහන්නත් එපා. සැපයුක් තියෙනවා.

ඉතින් නමුත් ඔබවහන්සේ සැපයුක් දන්නේ නැද්ද කියලා අහනකොට එහෙම අහන්නත් එපා කියනවා.

ඉතින් අනේ ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් මේ දන්න සියලු දේවල්වලින් ලෝකයේ හැමෝම දකින්නේ ඔය ආකාරයට යි. හැම එකින් ම අහලා අත්තිමේට කියනවා,

ආච්ඡිකතු මෙ භවං ගොතම සුඛදුක්ඛං දෙසෙතු ව මෙ භවං ගොතම සුඛදුක්ඛාති - අනේ ස්වාමීනි මට සැපයුක් දේශනාකරන්න. සැපයුක් ප්‍රකට කරලා දෙන්න කියලා ආන්න ඉල්ලීමක් කරා.

ඒ වෙලාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, “සා වෙදනා, සො වෙදියතී”ති බො තිමබරුක, ආදිතො සතො “සයංකතං සුඛදුක්ඛ”නති එවමපහං න වදාමි. අඤ්ඤා වෙදනා “අඤ්ඤා වෙදියතී”ති බො තිමබරුක. වෙදනාභිතුනනසස සතො “පරංකතං සුඛදුක්ඛ”නති, එවමපහං න වදාමි. කුමක් නිසා ද, තමන් විඳිනවා තමන් ඇතිකරගන්නවා කියලා මුලින් ම ඔය අදහසක් ඇතිකරගත්තොත් ඔහු පසුව ශාස්වත දෘෂ්ඨියට එළඹෙනවා. ඇයි මේ සැපයුක් ඇතිකරන්නේ තමන් කියලා. ඒ ඔවුන් දෘෂ්ඨියකට යනවා. ඒ නිසායි ඕක අහන්න එපා කියලා කිව්වේ.

ඊට පස්සේ සැපයුක් අනුන් ඇතිකරගන්නේ කියලා තමන් නෙවෙයි නේ සැපයුක් ඇතිකරන්නේ. අන් අය විසින්. ඒ නිසා සැපයුක් තමන් ඇතිකරගන්න නෙවෙයි කියලා එයා උච්ඡේද දෘෂ්ඨියකට යනවා. මේවා අපි ඇතිකරා නෙවෙයි කියලා උච්ඡේද දෘෂ්ඨියකට යනවා. මෙන්න මේ ශාස්ත්‍රික උච්ඡේද දෘෂ්ඨි දෙක වැළැක්වීම සඳහා ඔය ප්‍රශ්න සියල්ල ම මම වැළැක්වුවා කියලා දේශනා කරා.

එතෙ තෙ තිමබරුක, උභො අන්තෙ අනුපගම්ම - අන්න ඒ නිසා ඔය අන්ත දෙකට නො පැමිණ, මජ්ඣිමනිකායෙහි **ධම්මං දෙසෙති.** “අවිජජා පච්චයා සඛිඛාරා. සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සළායතනං, සළායතන පච්චයා එස්සො, එස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං, ති ආදී වශයෙන් එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භාති. - ඔන්න ඔය සැපයුක් ඇතිවෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම යි. කෙනෙක් ඇතිකරනවා, අනුන් ඇතිකරනවා, නෙවෙයි. අවිද්‍යාව නිසා සංඛාර ඇතිවෙලා, සංඛාර නිසා විඤ්ඤාණ ඇතිවෙලා, විඤ්ඤාණ නිසා නාමරූප ඇතිවෙලා, නාමරූප නිසා ස්පඨය වෙලා, ස්පඨය නිසා වේදනාව වෙලා. අන්ත ඔහොමයි වේදනාවට තණ්හා කරලා මේ ජාති ජරා මරණ දුක් දොම්නස් උපදවාගන්නවා. ඒ පටිච්චසමුප්පාදයේ මෙන්න මෙහෙම සිඩාන්තයකු යි ඔතැන වෙන්නේ. කෙනෙක් හෝ අනුන් හෝ ඇතිකරනවා නෙවෙයි. යම් කලෙක අවිද්‍යාව නිරෝධවුණොත් සංඛාර නිරෝධය වෙලා විඤ්ඤාණය නිරෝධවෙලා, ඔය සියලු සැපයුක් නිරෝධයට යනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරා.

අන්‍ය තීරුව පරිබ්‍රාජක තුමා මොකක් ද කිවේ? **අභිකඛන්තං හො ගොතම, අභිකඛන්තං හො ගොතම, සෙය්‍යථාපි හො ගොතම. නික්කුජ්ජනං වා උකඛුජ්ජෙය්‍ය, -** වැහිලා තිබුණු එකක් මතුකරා වාගෙයි ස්වාමීනි. **අන්ධකාරොවා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය. -** අඳුරේ ඉන්න කෙනාට තෙල්පහණක් දැල්වුවා හා සමාන යි. **චකඛුමන්තො රූපානි දක්ඛිති. -** ඇස් ඇති කෙනෙකුට රූපයක් පෙන්වුවා හා සමාන යි. ඇස් නැති කෙනෙකුට ඇස් ලැබුණා හා සමානව ස්වාමීනි ඔබ වහන්සේ මේ වැහිලා තිබුණු එක මතක්කරා. මේ දක්වා අපි හිතාගෙන හිටි සැපයුක් අනුන් ඇතිකරනවා, තමන් ඇතිකරනවා, දෙගොල්ලාම ඇතිකරනවා. ඉබේ ඇතිවෙනවා. මේ අදහස් ඇතිකරේ.

තිම්බරුක අන්‍ය පරිබ්‍රාජකයා අන්න ඊට පස්සේ එවං චුත්තෙ තිම්බරුකො පරිබ්බාජකො භගවත්තං එතදවොච: **අභිකකන්තං හො ගොතම, -පෙ- එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛු සඛගඤ්ච. එතුමා තිසරණ ගියා. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතන්ති. 'මම දිවිහිමියෙන් උපාසකයෙක් කොට දරණ සේක්වා' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සරණ ගියා.**

අන්න ඒ වගේ මේ වේදනාව කියන කාරණාව ගත්තහම මේ වේදනාවේ ඇති මේ ස්වභාවය යථාර්ථය සම්මාදිට්ඨිය මතුකරගෙන, ඒවා අපි ප්‍රායෝගිකව යොදාගත්තහම ඉතින් පුද්ගලාකාර විපක්වලින් මිදිලා, දෘෂ්ඨිවලින් මිදිලා, අපි මනා වූ දර්ශනයකට සුපටිපන්න, උජුපටිපන්න පිළිවෙතකට අපි පැමිණෙනවා.

ඒ නිසා මේ වේදනාව පිළිබඳව හැමෝම ඒවා දෘෂ්ඨි අයිතිවෙන ආකාරයට නිතර නිතර මෙනෙහි කරලා මේ කාරණා වශයෙන්

දන්නා අය ඉන්නවා. නමුත් ඒවා ප්‍රායෝගිකව මෙතෙහි කර කර මෙතෙහි කර කර සැපයුක් උපදිනකොට ඒවා අපි අර බල්ලා ගල හපාකනවා වාගේ යන්නේ නැතුව ඒවාගේ යථාථිය මෙතෙහි කරමින්, ඒවාගේ ඇතිවීම නැතිවීම බලමින් වේදනාව වේදනාවක් හැටියට ඒක ආත්ම වූ පරමාථී ධර්මයක් ඒක ස්පර්ශය නිසා යි හටගන්නේ කියන මෙන් මේ මනසිකාරයන් නිතර නිතර පවත්වන්න පුහුණුවෙන්න කියලා අපි ආරාධනා කරනවා.

- අද වේදනාව කියන එක පිළිබඳව අපි කතාකරේ.
- ඒකට හේතුව ස්පර්ශය නිසා බව කතාකරා. ස්පර්ශය නිසා වේදනාව ඇතිවෙනවා කියන එක අපි කතාකරා.
- ප්‍රත්‍යභාවය ගත්තොත්, මේ ප්‍රත්‍ය ගත්තීන් ගත්තොත්, ස්පර්ශය සමග වේදනාව සහජාතව, එකට ඉපදීම් වශයෙන් ප්‍රත්‍ය වෙනවා.
- ඒ වාගේ ම අඤ්ඤාමඤ්ඤා ස්පර්ශය වේදනාවට ඔවුනොවුනට උපකාරකරගැනීමෙන් වෙනවා.
- සම්ප්‍රසුක්ත වශයෙන් සහජාත වශයෙන්, විපාක වශයෙන්, ආදී මේ විදියට ප්‍රත්‍යවෙනවා. එකට ඉපදීම් වශයෙන්, අඤ්ඤාමඤ්ඤාව කියන්නේ ඔවුනොවුනට උපකාරකරගැනීම් වශයෙන් නිශ්ශ්‍රයවීම, එකට පැවැතීම් වශයෙන්, මේ විදියට මේ ස්පර්ශය වේදනාවට ප්‍රත්‍යවෙනවා.
- යම් ආකාරයෙන් වේදනාව ස්පර්ශය සමග නො ඉපදුනා නම්, ආරම්භණ රසයේ ගැඹුරින් වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා එබඳු ප්‍රත්‍යභාවයන් පිළිබඳව අපි කතාකරා.
- වේදනා ප්‍රබේධයන් පිළිබඳව කතාකරා.

- ඒ වාගේ ම වේදනාව පිළිබඳව නොයෙක් සූත්‍රවල තියෙන මේ වටිනා තැන්, මහානිදාන සූත්‍රයේ වේදනාව දෘෂ්ඨි වශයෙන් ගන්නා ආකාරය, ඒ වාගේ විශේෂයෙන් ම මේ ආශ්වාද දෘෂ්ඨිය කියන එක පිළිබඳව අපි කතාකරා.
- ඊට අමතරව වේදනා නානස්සය පිළිබඳව ධාතු නානස්ස නිසා වේදනා නානස්සයක් එනවා. වේදනා නානස්ස නිසා මේ ධාතු නානස්ස නිසා මේ එසසනානස්සය එනවා. එසසනානස්සය නිසා වේදනානානත්වයක් එනවා ආදී වශයෙන් කතා කරා.
- හැබැයි වේදනා නානත්වය නිසා එසසනානත්වයක් එන්නේ නැහැ. එසසනානත්වය නිසා ධාතු නානත්වයක් එන්නේත් නැහැ. කියලා මේවා අපි ලස්සනට කතාකරගත්තා.

මේවා නැවත නැවත ආවර්ණය කරලා වේදනාවේ යථාර්ථය දකින්න වේදනාව නිසා ඇතිවෙන යම් කෙලෙස් කම් තියෙනවා නම් ඒ සියල්ල දුරුකරගන්න, මේ උතුම් දහම් පරියාය ඔබට උතුම් මාර්ගෝපකරණයක් වේවා. කියලා මගේ දේශනාව අවසාන කරනවා. හැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

හොඳයි ඉතින් මේ පිළිබඳව ඇති සාකච්ඡාවට තවත් දැනගතයුතු කාරණා තියෙනවා නම් ඒ අවශ්‍ය දේවල් ඔබට මතුකරන්න පුළුවන්.

තෙරුවන් සරණ යි.

සුජිත් පීරිස් මහත්මයා:- ස්වාමීන් වහන්ස ඳැන් අපි මේ ශල්‍යකර්මයක් කරන්න සිහි නැතිකරද්දී ඒක එස්ස වෛතසිකයට අයිති වේදනා වෛතසිකයට ද බලපෑම සිදුවෙන්නේ? එහෙම බලපෑමක් සිදුවෙනවා නම් ඳැන් මේ කෙනෙකුට මනාප පරිදි පාලනය කරන්න හසුරුවන්න බැරි අනාත්ම ධර්මයක් වූ මේ වෛතසික ධර්මයන් කොහොම ද මේ විද්‍යාත්මක ක්‍රම හෝ වෙන රසායනික ක්‍රම මගින් කෙරෙන්නේ කියන එක ධර්මානුකූලව පැහැදිලි කරන්න පුළුවන් ද?

පිළිතුර :- හොඳයි. තෙරුවන් සරණ යි. ඒකේ දී බොහෝවිට කවදාවත් මේ විද්‍යාවට පරමාර්ථ වූ නාම ධර්මයන්ට බලපෑමක් කරන්න බැහැ. ඒකට කරන්න පුළුවන් ඇත්තට ම මේ සම්මා දිට්ඨියෙන් පමණ යි. ඒක තථාගතයන් වහන්සේ නමක් හෙළි කරන එකක්. නමුත් මේ විද්‍යාව කියන එකට එබඳු හැකියාවක් නැහැ. නමුත් අපි ස්පර්ශ නිසා වේදනාව වෙනවා කියලා කිව්වාට, අපි මූලින් කතා කරා මේ මෙතැන තවත් බොහෝ ප්‍රත්‍යයන් තියෙනවා. බොහෝ එක ප්‍රත්‍යයක් හේතුවෙලා යම් එලයක් උපදිනවා නෙවෙයි. බොහෝ ප්‍රත්‍යයන්ගේ උපකාරයෙන් තමයි එල ධර්මය උපදින්නේ. එතකොට එක ප්‍රත්‍යයක් හෝ නැතිවුණොත් එලය උපදින්නේ නැතුව යනවා. ඒ නිසා විද්‍යාවෙන් ඒ විදියට කරන්නේ රූපයට කරන බලපෑමක්. රූපයට ඕනෑ දෙයක් කරන්න පුළුවන් විද්‍යාවට. ඒක කපන්න, කොටන්න, නැතිකරන්න, බඩ්කරන්න, අයිත්කරන්න, ඕනෑ එකක් රූපයට කරන්න පුළුවන්. කාම ලෝකය තුළ මේ රූපයක් ප්‍රත්‍යවෙලා **නාම රූප පච්චයා එස්සො** කියලා නේ කියන්නේ. නාම රූප දෙක නිසාම යි ස්පර්ශ වෙන්නේ. එතකොට රූපය නැතිවුණොත් මේ ස්පර්ශ කියන කාරණාවට ඉඩ නැතිවෙනවා. චක්‍රබ්‍රහ්මච්ඡසජා කියන ඈහැ හෝ රූපය නැතිවෙනවා. සොතසමච්ඡස

කායසමඵසසජා කියන්නේ කායප්‍රසාදය රූප ධර්මයක්. ඒ ප්‍රසාදයට බලපෑමක් කරනවාත් නෙවෙයි. ප්‍රසාදය කියන එකත් අරමුණක් ගැටෙනකොට මේ ශරීරයේ තියෙන සංවේදී ස්නායු හරහා තමයි ප්‍රසාදයට ත් දැනෙන්නේ. එතකොට ඒ විදියට මේ ලේ ධාතුව හරහා, වායෝ ධාතුව හරහා, තමයි ඒ ස්පර්ශකාරණාවන්. එතකොට විද්‍යාවෙන් කරන්නේ රූපයට ඒ වාගේ යම් බලපෑමක් කරලා, ඒ ස්පර්ශ ඇතිවෙන්න තියෙන රූපයෙන් ඇතිවන ප්‍රත්‍ය ටික නැතිකරනවා. ඒ නිසා ස්පර්ශ වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා වේදනාව වෙන්නේ නැතුව තියෙනවා. ඒ නිසා නේ සමහරවිට අපට කොටසක්, ඒ කොටසේ ප්‍රදේශයකින් රූපයට බලපෑමක් කරොත් එතකොට ඒ කොටසේ වේදනාවන්, ස්පර්ශයන් දැනෙන්නේ නැහැ. අනිත් තැන්වලට දැනෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා ඒ ශල්‍යකර්මය හරි ඒ විද්‍යාවෙන් කරන්නේ. ඒවා යම් ප්‍රත්‍යයක් නැතිකරනවා. ප්‍රත්‍යයක් නැතිකරන්නේ රූපයට යම් බලපෑමක් කරලා යි.

තෙරුවන් සරණ යි.

ඉඤ්ඤා ජයකොඩි මහත්මිය:- ඔබ වහන්සේ පැහැදිලි කරලා දුන්නා. අතීතයේ යම් නිරුද්ධ වූ දෙයක් අරමුණු කිරීමේ දී අරමුණත් එක්ක එන ආරම්භණ රසය වේදනාව යි කියලා ඔබවහන්සේ දේශනා කළා. අරමුණ කියන්නේ හිතෙන් ගන්න එකයි. එතකොට වේදනාව හිත සමග සම්ප්‍රයුක්තයි කියලාත් ඔබ වහන්සේ දේශනා කරා. මට එතෙන්දී දැනගන්න ඕන කරන්නේ ඇත්ත වශයෙන් ආරම්භණ රසය කියන එක වේදනාව නම් එතකොට එතැන වේදනාව සහජාතයි නේ ද ආරම්භණ රසයත් එක්ක.

පිළිතුර :- එතකොට ආරම්භයේ රසයක් එක්ක කිව්වහම සහජාත වෙන්නක් පුළුවන්. හැබැයි, හැම එකක් ම සම්පයුක්ත වෙන්නේ නැහැ. එකට උපදිනවා කියන එක හා එකට යෙදෙනවා කියන එක කාරණා දෙකක්. එකට උපදින්න පුළුවන්. දැන් රූපය අපි කියමු ආරම්භයේ රසය කියලා කිව්වහම අරමුණක යම් රසයක් තියෙනවා. අපි කියමු රූපාරම්භයක් කියලා. එතකොට රූපාරම්භය තුළ රසයක් තියෙනවා. එතැන නිශ්ශ්ව රූප තියෙනවා, අප්‍රිය රූප තියෙනවා. ආරම්භය රසය තියෙනවා. එතකොට මේ ආරම්භය රසය ගනිමින් වේදනාව උපදිනකොට ආරම්භය අරමුණේ රසයක් තියෙනවා නම් ඒක ගනිමින් වේදනාව ඉපද්දනාට, හැබැයි අරමුණ වේදනාව සමග සම්පයුක්ත වෙලා නැහැ. රසය අරමුණු කරන්න පුළුවන්. ඒකයි මම කිව්වේ දැන්, අරමුණ හැම වෙලාවේ ම වේදනාවක් එක්ක එකට උපදින්න පුළුවන්. හැබැයි එකට යෙදෙනවා නම් අපට කවදාවත් මේ අතීතයේ නිරුද්ධවෙව්වී අරමුණුවල රසය ගන්න බැහැ. ඇයි ඒ අරමුණ නැහැ නේ. ඒ නිසා නමුත් අරමුණ නිරුද්ධවුනත් ආරම්භය රසය කියන එක අරමුණු කිරීම වශයෙන් ගන්න පුළුවන්. අරමුණ නැහැ. එතකොට ඒකේ අපි තේරුම: අරමුණ එකක්. අරමුණේ ඇති ආරම්භය රසය කියන එක තව එකක්. එතකොට මම හිතන්නේ ඒක වෙන්න ඇති ඔය මතුකරලා අහන්න ඇත්තේ. එතකොට අරමුණක් යෙදෙන්නේ නැහැ හිතක් සමග. ආරම්භය රසය තියෙනවා නම් ඒක ගන්නවා. අරමුණු කරනවා. අරමුණු කරන්නේත් ආරම්භය රසය අරමුණු කරමින් වේදනාව උපදිනවා. එතකොට අපට දැනෙන්නේ වේදනාව තමයි දැනෙන්නේ. එතකොට ඒ විඳීම කියන එක තමයි අපට හිත සමග යෙදිලා තියෙන්නේ. හැබැයි ඒ විඳීම ඇතිවුණේ අරමුණේ තියෙනවා යම් ස්වභාවයක්

රසයක්. ප්‍රියබවක්, අප්‍රියබවක්, අරමුණෙන් තියෙනවා. එතකොට ඒ ප්‍රියබව අප්‍රියබව අවිද්‍යාව නිසා ඇතිවන එකකුත් තියෙනවා. ස්වභාවයෙන් ම ආරම්භණ රසයකුත් තියෙනවා. දැන් ඒක රහතන් වහන්සේලාටත් අපටත් කාටත්, මෘදු ස්පර්ශයක් කයට ලැබෙනකොට ඒ නිසා සුවයක් එනවා කියන එක කාටත් තියෙනවා. ඒ සුවය තිබුණේ අරමුණ තුළ එහෙම රසයක් තිබුණා. ඊට පස්සේ ඒකේ කැමැති අකැමැති වෙනවා කියන එක වෙනම කාරණාවක්. තවත් පැත්තකින් එන එකක්. ඒක අවිද්‍යාව නිසා යි. එතකොට අන්න ඒ නිසා අරමුණ රසය අයිති අරමුණට යි. එතකොට කවදාවත්, ආරම්භණ රසය වේදනාවත් එක්ක සම්ප්‍රයුක්ත වෙන්නේ නැහැ. එකට වෙන්නේ නැහැ. ඒක රූප ධර්මයක්. එතකොට හැබැයි, ඒ රසය අරවාගෙන් වේදනාව උපදිනකොට, වේදනාව හිත සමග සම්ප්‍රයුක්තවෙලා, හිතට දැනෙන්නේ විඳීම යි. එතකොට විඳීම කියන එක ආරම්භණ රසයක් සමග සම්බන්ධ යි. මොකද විඳීම අරමුණ රසය ගනිමින් නේ උපදින්නේ. ඒ නිසා යි. මේක ගැඹුරු ද දන්නේ නැහැ. තේරුණාද දන්නේ නැහැ.

ජයකොඩි මහත්මිය:- තේරුණා ස්වාමීන් වහන්ස. වේදනාව සිත සමග සම්ප්‍රයුක්ත යි.

ස්වාමීන් වහන්සේ:- අන්න හරි. අන්න හරි. එතකොට අරමුණ සිත සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙන්නේ නැහැ. ඒක දුර ඉඳන් ම ගන්නවා.

ප්‍රශ්නය :- අපි අර අස්සාද දිට්ඨිය, වගේ දිට්ඨි ගැන කතා කරනකොට, අපි හිතනවා ඇසේ තියෙන්නේ රූපය කියලා කියන එක තමයි දිට්ඨියක් කියලා ගත්තේ. නමුත් ස්වාමීන්

වහන්ස, ඒ තත්ත්වය අපි දැනගෙන ම රූපයක් දකිනකොට අපි දන්නවා මේ ඇත්තට ම මේ රසය තියෙන්නේ රූපයේ නෙවෙයි මේ තමන් (අපැහැදිලි යි.) අජ්ඣාත කියලා දැනගෙණත් ඒකට තණ්හාව ඇතිවෙන්න පුළුවන් ද ස්වාමීන් වහන්ස? එහෙම වෙනවා ද අපි චෛතසික ගැන කතා කරනකොට?

ස්වාමීන් වහන්සේ :- නෑ හරියට දැනගත්තොත් ඒ දැනගැනීම තුළ කෙනෙක් ඉතින් ඕක ආපසු මාරුවෙන්න පුළුවන්. ඒක මොකද අපට පෙනෙන්නේ නැහැ. වේගයෙන් මේවා මුළාවීම, ඇතිවීම කියන එක වේගයෙන් එන්න පුළුවන්. ඒ නිසා යම් වෙලාවක මේ රසය අයිති රූපයට නෙවෙයි කියලා තේරුම්ගත්තොත් එයාට රසයක් දැනෙ යි. ආස්වාදයක් දැනෙ යි. හැබැයි ඒක රූපයට ගැටගහලා රූපයට තණ්හා කරන්නේ නැහැ. රූප තණ්හා කියන එක යන්නේ නැහැ. ඒ මොහොතේ. හැබැයි ආපසු එයාට වේගයෙන් ආපසු වෙනස්වෙන්න පුළුවන්, එයාගේ පුරුද්ද නිසා. නමුත් ඒ මොහොතට එයාට දෘෂ්ඨිය නැහැ. කෙලෙස් නැහැ. ඒ නිසා දුක නෑ. මොකද වේදනාව ඒ ආස්වාදයක් තියෙනවා නම් මේක දැනෙනවා. එතකොට එයාට ඒකේ මිදීමකුත් ඇතිවෙනවා. හැබැයි ඒක අර උපාදාන කරගන්නේ නැති නිසා ඒක කැඩුනා බිඳුනා කියලා හෝ, නැතිවුනා කියලා හෝ එයාට ඒකේ අර තරහක්, අමණාපයක් එන්නේ නැහැ. කුසල් අකුසල් එන්නේ නැහැ. ඉතින් ඒක සාමාන්‍යයෙන් නිවන් දකිනකම් කුසලයක්. ඒක විපස්සනා කුසලයක්, ඒක උපාදානීය තණ්හාව යෙදෙන්නේ නැහැ. එයා මේ ආස්වාදය රූපයට ගැටගැහුවේ නැතිනම්. විඳිනවා. ඒක වෙනවා.

නැවත ප්‍රශ්නයක් :-එතෙන් දී තණ්හාව ඇතිවෙන්න බැහැ නේ?

පිළිතුර :-ඔව් ඔව් තණ්හාවක් ඇතිවෙන්න බැහැ මහත්මයා.

එඩ්වඩ් මහතා :- දැන් පපඩමක් කියන එකක් දකිනකොට මට ඒකේ රසය දැනිලා මේ ස්වෙච්ඡාවෙන් කෙළ උනනවා නේ. අන්න ඒක ඇත්තට ම තණ්හාව ද? ඒ කියන්නේ පපඩමක් ගන්නකො. පපඩම දැන් මම දකිනකොට ඕක ස්පෘශ්‍ය, ඕක ඉස්සරවෙලා මේක හැපෙන ශබ්දය අරෙහෙ මෙහේ මම අභිනන්දනය කරලා තියෙන නිසා මට එක පාරට ම සිද්ධවෙනවා ද මේ කටට කෙළ උනන එක, එහෙම නැතිනම් කවුරුහරි දෙහි ගෙඩියක් මිරිකන කොට නිකම් කටට කෙළ උනන ගතිය ඒක රහතන් වහන්සේට, ඒ කියන්නේ මාගීය අවබෝධ කරගත්ත කෙනෙකුට සිද්ධ වෙනවා ද ස්වාමීන් වහන්ස? කොහොම ද ඒක දකින්නේ කියන එක පැහැදිලි කරලා දෙන්න.

පිළිතුර:- ඔවු එතකොට අපට මොනවා හරි රස දෙයක් හරි, ඇඹුල් දෙයක් හරි දැනෙන කොට කටට කෙළ උනනවා කියන එක අපි ගිය සැරේ කතා කරා. චිත්තජ රූප කියලා. සිතෙන් උපද්දවන රූප ඒවා. ඒවා දැන් අපට දිවට ස්පෘශ්‍යවීම නිසා ඒ රසය දැනිලා, ඒකේ දිරවීමේ පහසුව සඳහා කෙළ නැවත උනනවා කියන එක වෙනම සිද්ධාන්තයක්. ඒක රහතන් වහන්සේටත් වෙනවා. නමුත් ඒක දිවේ ගැටෙන්න පෙර දුර දී දැකලා කෙළ ඉනිම් ඇඹුල් නිසා අපට ඒ කෙළ උනන එක, ඒක රහතන් වහන්සේලාට වෙන්නේ නැහැ. ඒක අපි ඒවා පිළිබඳව අතීතයේ ඒවා පිළිබඳව රූපයට ගැටහහලා ඒකේ

ආස්වාදය දෘෂ්ඨිය ඇතිකරගත්ත නිසා. ඒ නිසා අපට ඒවා ඇතිවෙන්නේ. එවා මූලාවෙලා ඒත් ගැටගහපු නිසා යි. ඒ නිසා එතන තණ්හාව යෙදිලා තියෙනවා. ආශ්‍රව යෙදිලා තියෙනවා. රහතන් වහන්සේට එහෙම ආයතනයට පැමිණෙන්න පෙර ඒක වෙන්නේ නැහැ. කෙළ ඉනීම කියන එක නැහැ. ආයතන පැමිණුනාම ඒක රූපයේ ස්වභාවයක්, මොකද මේක ආහාරය කෙළ සමග මිශ්‍ර වුණහම තමයි ඒක දිරවන්නේ. ඒ නිසා ඒක ගැටීම නිසා, කෙළ ඉනීම කියන එක රහතන්වහන්සේටත් වෙන්න පුළුවන්. ඒක තණ්හාව යෙදිලාත් වෙනවා. නො යෙදිලාත් වෙනවා. ඇතැම් කෙනෙකුත් ඒකේ තණ්හාවත් එතැන ඇතිකරගන්නවා. රහතන් වහන්සේගේ ඒකේ තණ්හාව නො වීම, ඒ ස්පඨි නිසා ධර්මතාවයක් වශයෙන් කෙළ ඉනීම සිද්ධවෙනවා. ඉතින් එහෙම තමයි එතැන අපි දැනගන්න ඕන ධර්මානුකූලව.

හිරෝෂි මහත්මිය :- දැන් ස්වාමීන් වහන්ස, සෝමනස්ස වේදනාවක් දැනෙන්නේ සෝමනස්ස සහගත සිතක නේ ස්වාමීන් වහන්ස. දැන් සෝමනස්ස සහගත සිත් පරම්පරාවක් ඇතිවෙනකොට එතැන දෝමනස්ස වේදනාවක් ඇතිවෙන්න අවස්ථාවක් නැහැ නේ. එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් මේ සෝමනස්ස වේදනාව යි දෝමනස්ස වේදනාව යි උපේක්ෂා සහගත වේදනාව යි වගේ ඒ වේදනාවට ප්‍රත්‍යය වන ස්පඨියේ දැනුමක් තියෙනවා ද මේ ... (අපැහැදිලි යි)

පිළිතුර :- ඔවු ඔවු ඒක පැහැදිලි යි. වේදනාව ඇතිවුණේ ස්පඨිය නිසා නම්, එතකොට මේ ඇත්තට ම මේ ඔක්කෝම එකට යෙදිලා තියෙන්නේ. එතකොට එතැන හිත නිසා ස්පඨියේ නානත්වයක් වෙනවා කියන එකේ හිත ඇතුළේ

දකින්න බැහැ. අපට වෙන හිතක් නිසා නාම සම්පස්සයක් වෙන්න පුළුවන්. අපි ගිය සැරේ කතාකරපු අධිවචන සම්පස්සය වගේ එකක්. ඒ අර්ථයෙන් අපි හිත නිසා කියලා ගත්තාට කමක් නැහැ. නමුත් මේ හිත ඇතුළේ අපි වර්තමාණ ඒකක්‍ෂණික අවස්ථාවක් ගත්තොත් අපි, සෝමනස්ස සහගත, දිට්ඨිගත සම්පයුත්ත සිතක්, අකුසල් සිතක් ගත්තොත්, එහෙම නැතිනම් ඥාන සමුපයුත්ත කුසල් සිතක් ගත්තත්, ඒ හිත ගත්තොත්, ඒ හිත සමග යෙදිලා තියෙන ධර්මය එක්ක ගත්තොත් එතැන දී වේදනාවක්, සෝමනස්ස වේදනාවක්, උපදිනවා. ඒ සෝමනස්ස වේදනාවට හේතුව ස්පඨිය යි. ඒ නිසා එතැන තියෙන හිතේ නානාත්වය මත ඒ හිතේ සැපයේ වෙනසක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ඒ හිත සමග සෝමනස්සයක් සම්ප්‍රයුක්තවෙලා තිබුණා නම් හිත ස්වභාවයෙන් ම එතැන අපි සාමාන්‍යයෙන් විඤ්ඤාණය කියලා කිව්වාට මේ හිත සමග සෝමනස්සය සම්පයුත්ත වෙච්චි නිසා ඒ හිතට නම් කරනවා සෝමනස්ස සහගත සිතක් කියන එක. සෝමනස්ස සහගත සිතක්. එතකොට සිත සෝමනස්සයෙන් යුක්ත නිසා සෝමනස්සය හිතේ යෙදිලා තියෙන නිසා සිත නම්කරා සෝමනස්සයෙන් යුක්ත හිතක් කියලා. හැබැයි හිත බලපෑම් කරේ නැහැ සෝමනස්සය ඇතිවෙන්න. හිතේ සෝමනස්සය යෙදිලා තිබුණා. ඒ සෝමනස්සය ඇතිවෙන්න හේතුව වෙනත් කාරණාවක්. ඒක ස්පඨිය හේතුවුණා. ධාතු නානාත්වය හේතුවුණා. ආරම්භණ රසය හේතුවුණා. ඊට පස්සේ එතැන තිබුණු අපට අවිද්‍යාව, තණ්හාව ආදී මේවා ප්‍රත්‍යාවෙලා යි සෝමනස්සය ඇතිවුණේ. ඒ නිසා ඒක හිතෙන් දැනගත්තා. එච්චර යි. හිතෙන් කරේ. හිතේ යෙදුණා. ඒ නිසා ඒකට සෝමනස්ස සහගත සිතක් කියලා කිව්වා. නමුත් අපි කියමුකො නිරුද්ධවෙච්චි වෙන

හිතක්, වෙන හිතක් අරමුණු කරලා ඒ හිතේ ආරම්භණ රසය ගත්තොත්, අන්න එතැන දී කියන්න පුළුවන්, ඒ හිත හේතුවුණා මේ සෝමනස්සය ඇතිවෙන්න කියලා. එතකොට ඒක අපට හිත් දෙකක් සම්බන්ධ කරලා ගන්නකොට විතර යි කතාකරන්න පුළුවන්. ඒ හිතේ ධර්ම ගත්තහම ඒ හිත කවදාවත්, ඒ හිතේ තියෙන සෝමනස්සය ඇතිකරන්න උපද්දවන්න ප්‍රත්‍යය වෙලා නැහැ. නමුත් උපකාර කිරීමක් වෙලා තියෙනවා. සහජාත වශයෙන්, අඤ්ඤාමඤ්ඤා වශයෙන් සම්පයුක්ත වශයෙන් එකට ඉපදීම් වශයෙන්, සිත සමග එකට ඉපදීම් වශයෙන් උපකාර කරලා තියෙනවා. සිත සමග සම්පයුක්ත එකට යෙදීම හා එකට පැවැත්මට උපකාරවෙලා තියෙනවා. ඒක වෙනම කාරණාවක්. හැබැයි, සහජාතව යි ඒක. එතකොට ඒක නමුත් වේදනා උපද්දවන්න, වේදනාවගේ නානත්‍යයකට හිත බලපෑම් කරලා නෑ. ඒ සෝමනස්සයෙන් නානත්‍යයක් වුණා නම් ඒ වුණේ ස්පශ්ඨයාගේ නානත්‍යයෙන්. ඒ ආරම්භණයාගේ නානත්‍යයෙන් හා වෙනත් යෝනියෝ මනසිකාර අයෝනියෝ මනසිකාරයාගේ නානත්‍යයෙන්. මම හිතන්නේ පැහැදිලිවෙන්න ඇති.

තෙරුවන් සරණ යි.

අතපත්තු මහත්මිය :- මම පටිච්චසමුප්පාදය ගැනත් දන්නවා. ස්පශ්ඨයෙන් වේදනාව හටගන්නවා කියලාත් දන්නවා. ඒ වුණාට දැන් අතීත සිතුවිලි (අපැහැදිලි යි) ඇවිල්ලා නැවත අර වේදනාවල මතක්කරලා දෙනවා. එතකොට ඒවා නැතිකරගන්න මට අදහසක් ඉදිරිපත් කරන්න ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර :- හොඳයි හොඳයි. හොඳ ප්‍රශ්නයක්. ප්‍රායෝගික යි ඒ ප්‍රශ්නය. එතැන දී ඇත්තට ම එතැන අපට බලපාන්නේ ආශ්‍රව කියන එක යි. ඔය වෙන වචනවලින් කිව්වාට ආශ්‍රව කියලා කියන්නේ පුරුදු. අවිද්‍යාව නිසා අපි ඇතිකරගත්තු බොහෝ පුරුදු නිසා අලුතෙන් අරමුණක් එතකොට ඒ අරමුණත් එක්ක ගැටගැහිලා අර පුරුදු ඔක්කෝම එනවා. දැන් අපි පළමුවරට නම් අරමුණක් දැක්කේ, ඉස්සරෝම නම් ඒකේ අපට ගැටගහන්න දෙයක් නැහැ. නමුත් ඇතැම් අරමුණු තියෙනවා, අපි ඒවා බොහෝ කාලයක් අතීතයේ ඇසුරු කරලා, පුරුදු කරලා, ඒවා අරභයා නොයෙක් සිතිවිලි ඇතිකරලා තියෙන නිසා ඒ පුරුද්ද ඇතිවෙලා, ආපහු ධ්වැටිලා, අර ගැටගැසීම් කරනවා. ඒක නැතිකරන්න තියෙන්නේ ඔන්න මුලින් ම සමමාදිට්ටි යථාභූත ඥානය අවශ්‍ය යි. ඒකට කියනවා සත්‍ය ඥානය කියලා. ඒකේදී අපි දැනගත්තා වේදනාව මම නෙවෙයි. මගේ නෙවෙයි. මේ වේදනාව ස්පර්ශය නිසා හටගත්තේ. ස්පර්ශය නැතිවෙනකොට නැතිවුණා කියන දර්ශනය දැනගත්තා. හැබැයි දර්ශනය දැනගත්තාට පුරුද්ද කියන එක තවම අයිත්වෙලා නැහැ. ඒ නිසා පුරුද්ද අයිත්කරන්නේ කොහොම ද? ධ්වැටෙන ධ්වැටෙන හැම අවස්ථාවේ ම සිතට ඇත්ත පෙන්නලා දෙන්න ඕන. ඇත්ත පෙන්නලා දි දී සිතට ඒ විදියට හුරුකරන්න සිත පුරුදුකරන්න ඕන. අන්න එතකොට තමයි වැරදි පුරුද්ද අයිත්වෙලා හරි පුරුද්ද සිත ගන්න පුරුදුවෙලා ඒක තමයි අපි මේ භාවනා කරනවා කියලා කියන්නේ. ඔන්න ඕකට තමයි. ආශ්‍රව නැතිකරනවා කියන එක යි. පුරුදු නැතිකරනවා. කෙලෙස් නැතිකරනවා. පුරුදු තුළ තියෙන්නේ මොනවාද? රාගානුසය, පට්ඨානුසය, අවිජ්ජානුසය - මේ කෙලෙස් ගොඩක් තියෙන්නේ. කම් ගොඩක් තියෙන්නේ. ඒ නිසා අන්න ඒ කම් කෙලෙස් නැතිවෙන්න නම් අපි භාවනා

කර කර, ඔය විදියට සිතේ රැවැටි රැවැටි එන එන විතැනිවලට ඇත්ත පෙන්නා දි දී, ඇත්ත පෙන්නා දි දී, සිත සුද්ධ කරන්න ඔන. සිත හදන්න ඔන. ඒක තමයි ඉතින් ඔතන කරන්න තියෙන ධර්මානුකූල ම වැඩය. එතකොට ඕක නැතිවෙලා යනවා. ඊට පස්සේ දැන් හිත, අර වගේ එකක් සිහිවෙනකොට ම ඇතුළතින් ම ඉදිරිපත් කරලා දෙනවා, නෑ මෙතැන නිරුද්ධවෙව්වි එකක්. මේක මම මගේ නෙවෙයි. මේක නැතිවෙව්වි එකක් සිතට සිහිවුණා, ඒක ද මෙතැන ම නැතිවෙනවා. එයාට යෝනිසෝමනසිකාරය උපදිනවා.

ප්‍රශ්නය :- අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, තව පොඩි ප්‍රශ්නයක් මතුවුණා. ඔබ වහන්සේ ඉස්සෙල්ලා සඳහන්කරා උපේක්ෂා වේදනාව තුළ වේදනාව ඇතිවෙන්නේ අවිජ්ජා අනුශයෙන් කියලා ස්වාමීන් වහන්සේ. මෙතෙක්දී උපේක්ෂාව කියනකොට එක එක තැන්වල උපේක්ෂාව සඳහන් වෙනවා දැන් අපි ධ්‍යානවලට යනකොටත් උපේක්ෂා සහගත අවස්ථා ගැන අපි කතාකරනවා. කොහොම ද ස්වාමීන් වහන්ස මේක ගලපාගන්න ඕන? ඇත්තට ම උපේක්ෂාව අවිජ්ජා අනුශය තුළ, අවිජ්ජා අනුශයෙන් හටගන්නවයි කියන කොට අපට පොඩ්ඩක් ඒක පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරගන්න පුළුවන් ද ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර :- ඒක හොඳයි ප්‍රශ්නය. මේ උපේක්ෂාව තුළ අවිජ්ජානුසය තියෙනවා කියන එකෙන් කියන්නේ, වේදනාවල් තියෙනවා රූපය නො ඉක්මවා පවතින. වේදනාව, සංඥාව, සංඛාරය, විඥානය නො ඉක්මවා පවතින්නේ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ආදී මේවා නො ඉක්මවා පවතින වේදනාවල් කියනවා. දැන් අපි කියමුකො ධ්‍යානයක් ගත්තත්, ඒ ධ්‍යානය තුළ

යම්කිසිකෙනෙක් ධ්‍යානයක් ලබාගන්න කසිනයක් අරමුණු කරොත් අපි කියමු පට්ඨි කසිනය නම්, පට්ඨි කසිනය අරමුණු කර කර තමයි ධ්‍යානය උපදවාගන්නේ. එතකොට ඒ අරමුණේ එල්බිලා තමයි ඒ ධ්‍යානයේ තියෙන සියලු ධ්‍යාන අංග පහළවෙලා තියෙන්නේ. එතකොට එහෙනම් එයාට අපි කියමුකො ඒ තියෙන එතැන උපේක්ෂාවක් තියෙනවා නම්, ඒ උපේක්ෂාවත් රූපයේ එල්ලිලා යි පහළවෙලා තියෙන්නේ. ඒ ධ්‍යාන හිතේ නැහැ මේ උපේක්ෂා වේදනාවක් තියෙනවා නම් ඒ උපේක්ෂා වේදනාව ස්පඨිය නිසා හටගෙන, ස්පඨිය නිරුද්ධ වෙන කොට නිරුද්ධ වෙනවා කියලා නුවණක් ඒ හිතේ නැහැ. හැබැයි, මම කියන්නේ මේ ශාසනයේ ධ්‍යාන තියෙනවා, ආයඝී ධ්‍යාන කියන ඒවා. නමුත් ඒ එතැන උපේක්ෂාව අවිද්‍යානුසය වෙන්නේ නැහැ. නමුත් රූපය නො ඉක්මවා පවතින උපේක්ෂාවක් තියෙනවා නම් මේ ශාසනයෙන් බැහැර යම් ධ්‍යාන හෝ ඊට මෙහා යම් කාමාවචර සිත්වල තියෙන උපේක්ෂාවක් තියෙනවා නම්, ඒවා රූපය අනුව ගියපු එකක්. ඒ නිසා තමයි අතැන අවිජ්ජානුසය තියෙනවා කියලා කියන්නේ. යම් උපේක්ෂාවක් තියෙනවා රූපය ඉක්මවා පවතින, රූපයට අනුවෙන්නේ නැතුව, ආධ්‍යාත්මයේ ස්පඨිය නිසා හටගෙන, ස්පඨිය නිරුද්ධවෙනකොට නිරුද්ධවෙනවා කියලා දැනගෙන උපේක්ෂාවෙනවා අරමුණට. එතැන අවිද්‍යානුසය අනුසයවෙන්නේ නැහැ. නමුත් අර වගේ තැන්වල අවිජ්ජානුසය අනුසය වෙන්නේ ඒ රූපයේ එල්බිලා යි. ඒ නිසා සැපදුක් හෝ උපේක්ෂාව කියන එක තුළ, සැපදුක් පැත්තකින් තැබුවොත්, උපේක්ෂාව තුළ ඉන්නකොට එයාට එතැන නො දන්නාකම කියන එක තියෙනවා. ඇයි එයා හිතාගෙන ඉන්නේ, ඒ යම් උපේක්ෂාවක් තියෙනවා නම් ඒක මේ රූපයත් එක්ක සම්බන්ධවෙලා. ඒකේ එල්ලිලා ඉන්නේ එයා. ඒ නිසා ඒ

උපේක්ෂාවේ අවිද්‍යානුශය තියෙනවා. නමුත් අර විදියට දඹනයක් තියාගෙන මධ්‍යස්ථ වෙන කෙනාගේ තුළ අවිජ්ජානුශය නැහැ. ඒ නිසා වේදල්ල සූත්‍රවල හෙම පෙන්නනවා නේ ඇතැම් උපේක්ෂාවන් තියෙනවා. ඒවා අවිජ්ජානුශය අනුශය වෙන්නේ නැහැ. ඇවැත් උපේක්ෂාවෙනවා අවිජ්ජානුශය අනුශයෙන්. එතකොට සාමිස වේදනාවන් තුළ, කෙලෙස් සහිත වේදනාවන් තුළ අවිද්‍යානුශය තියෙනවා. අනිත් ඒවාගේ අවිද්‍යානුශය නෑ කියලා අපි තේරුම් ගත්තහම හරි.

ප්‍රශ්නය :- ස්වාමීන් වහන්ස, අර උන්නාහ බ්‍රාහ්මණ සූත්‍රය වගේ මම මේක (අපැහැදිලි යි.) ස්වාමීන් වහන්ස සතර සතිපට්ඨානය වඩනකොට අර සිහියෙන් හිතනවා කියන එක යි දැන් අපි සාමාන්‍ය ජීවිතයේ දී හවනා කරනවා, ඔක්කෝමත් කරන්නේ සිත ඇතුළේ සිතක් හටගත්තාට පස්සේ ඒක සිහියෙන් ආවජීනා කරන කොට අර සතර සතිපට්ඨානය කියන්නේ සිහිය අධිපති කරනවා කියන්නේ සිහියෙන් සිතක් උපද්දනවා කියන එක නේ. ඔන්න ඔය දෙකේ වෙනස පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරලා දෙනවා බොහොම පින්.

පිළිතුර:- කොහොමත් ඉතින් අපි මුලින් පටන් ගන්නකොට අපි සිතේ මුලාවෙලා පස්සේ තමයි සිහිය මතුකරගන්නේ. ඒක සාමාන්‍යයෙන් ඉතින් වෙන දෙයක්. පසුව පසුව ඒක හේතුවෙලා තමයි එයාගේ සතිඤ්ජය තවම ඉඳියහාවයට ඇවිල්ලා නැහැ. සතිය මතුවෙලා නැති නිසා. පසුව පුරුදු වුණාට පස්සේ එයාට පුළුවන්කම තියෙනවා, පුරුදු කරලා තියෙන නිසා ඒ විදියට හිතන්න, සිහියෙන් ම එතකොට එයා දැනුම්

සහිතව ම දැන් හිටගන්න ඕනි කියලා හිත උපදිනකොට ම හිටගැනීමේ හිතක් උපදින්නට පෙර හිටගන්නට ඕනි කියලා හිතක් උපදිනවා. ඒ හිතේ ම සිහිය මතුවෙනවා එයාට මම සිහියෙන් හිටගන්න ඕනි කියන එක. ඇයි? එයා ඒක පුරුදුකරලා තියෙන නිසා. ඒ වාගේ අපි වැරදි දෙයක් පුරුදු කරත් යම් ආකාරයකින්, එයා ඒක කරනකොට එයාට හානියක්. මෙතැන මේ විදියට කල්පනාකරගන්න ඕනි කියලා එයා එක් ලොකික ජීවිතය තුළත්, කටයුතු කරන්න එහෙම පුරුදුකරගත්තහම. ඒ නිසා මේ සතිපට්ඨානයේ දි කරන්නේ මුලින් මුලින් අපි රැවැටි රැවැටි නැවත සිහිකරගෙන, සිහිය මතුවකරගෙන හරිගස්සගන්නවා. එහෙම ඒවා පුරුදු කරලා පුරුදු කරලා වේගයෙන් එයාට සතිය ප්‍රඥාව දියුණුවුණායින් පස්සේ, එයාට පුළුවන්කම තියෙනවා අත ඔසොවනකොට සිහියෙන් ම ඔසොවන්න. ඒවා ඉතින් දියුණුවෙන්න ඕන. සක්මන් භාවනාව, ආනාපානසතිය වාගේ භාවනා තුළ හුස්ම ආශ්වාය ද සිහියෙන්, ප්‍රාශ්වාසය ද සිහියෙන් කියන්න සියුම් දේට පවා සතිය පුරුදුකරගත්තහම එයාට එදිනෙදා අනික් ඕළාරික කටයුතුවලදී ඉතින් එයාට ඒකේ ඉතින් ලොකු ගැටළුවක් එන්නේ නැහැ, එයාගේ භාවිත බහුලිකත ස්වභාවය නිසා. ඉතින් ඒ නිසා අර සතියෙන් ම කරනවා **ගච්ඡන්තොවා ගච්ඡාමිති පඡානාති. ධීතොවා ධීතොමහිති පඡානාති** කියලා යනකොට යනබව දැනගනිමින් යනවා. ඒක කරන්න පුළුවන්. දැන් අපට අකුසලයක් හිත හිතා යන්න පුළුවන් නම්, ඒක ම අනික් පැත්තට ඊට වඩා හොඳට කරන්න පුළුවන් කුසලයකිනුත් මේ ගානට. ඒක බැරි අපේ පුරුද්ද නැතිකම මිසක් එක අපට මෙහෙම බෑ කියලා ධර්මතාවයක් නැහැ. කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන් මෙත්‍රීභාවනාව කර කර කොහොම ද මේ අපි වැඩක් කරන්නේ කියලා. නමුත් මෙත්‍රීය

අපට වෙන අකුසල් සිහි කර කර කරන්න පුළුවන් නම්, ඒ හැකියාව හිතට තියෙනවා නම්, කුසල් සිතටත් ඊට වඩා පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන. ඒ නිසා ඒක පුරුදුකරගැනීමෙන් එයාට පුළුවන් මේ සති ඉඳිය සති බලය බවට ඒවා පත්කරගත්තහම එයාට සතිය ම පෙරටුවෙලා ඒ කාරකම් කිසි ම අපහසුවකින් තොරව සිද්ධවෙනවා. මුලින් නමුත් වැරදි වැරදි තමයි සිද්ධවෙන්නේ.

ඒකේ තව දැනගන්න ඕනෑ නම් අහන්න මම හිතන්නේ තේරුණා ඇති කියලා යි.

ප්‍රශ්නය නැවතත්:- ... ඒ කියන්නේ දැන් මට සාමාන්‍යයෙන් අර ඔතැන ස්වාමීන් වහන්ස, ටර්නිං පොයින්ට් එකක් එනවා. ඒ කියන්නේ දැන් අපි ඇත්තට ම ඔබවහන්සේ ඒ කියලා දුන්න විදියට අපි සාමාන්‍යයෙන් අර වීරිය කියන එක පවත්වනවා. ඒ කියන්නේ මේ උත්සාහයෙන් පවත්වනවා. ඊට පස්සේ අර ඔබ වහන්සේ පෙන්නලා දෙන විදියට වීරිය ටර්න්වෙනවා අර කරන දෙයක් නෙවෙයි, කෙරෙන දෙයක් විදියට වාගේ. අන්න ඒ ටර්නිං පොයින්ට් එක අපි කොහොම ද ඇවිච්ඡාකරගන්නේ කියන එක පොඩ්ඩක් පැහැදිලිකර දෙන්න.

පිළිතුර:- ඔවු ඒක මහත්මයා ඇත්තට ම පුරුද්දත් එක්ක එන්නේ. ප්‍රායෝගිකව අරගෙන භාවිතා බහුලිකතා යානිකතා, ව්‍යුත්කතා, කියලා මේ පුරුද්දත් එක්ක හුරුව, පුහුණුව තමයි ඇත්තටම ඒකට හොඳම වචනය පුහුණුව කියන එක යි. ඒ ඒ ආකාරයෙන් පුහුණුවීම තුළ අපට ඒ ඉඳිය ධර්මයන් ඒ අවස්ථාවේ දී මතුවෙනවා. හැරවීම වෙනවා. අපි කියමුකො යම් දෙයක් කරනකොට ම තරහක් එනකොට ම එයාට වහා සිහිය උපදිනවා. ඒ එයාගේ පුහුණුව තුළ යි. ඒවා අරමුණු කර කර පුහුණුවෙව්වි නිසා එයාට තරහක් එනකොට ම දැනගන්න

පුරුදුකරලා තියෙන නිසා ඒක වෙනවා. ඒ වාගේ ම බෝසතානන් වහන්සේ දේනාකරන්නේ යම් ක්‍රියාවක් කරනකොට යම් තැනකට වියරිය අවශ්‍ය යි නම් ඒ වියරිය උපරිම අයුරින් ඇතිකරගෙන ඒ වැඩය කරන්න බෝසතාණන් වහන්සේ දක්‍ෂ යි. ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගතයුතු තැන උපරිම ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගන්න දක්‍ෂ යි. ඒ හේතුව පුහුණුව යි. අනාදිමත් කාලයක් ඒ ධර්ම පුහුණු කරලා තියෙන එකේ හිත වශීභාවයට පත්වෙලා. ඉතින් ඒ නිසා මෙතැන දී ඇත්තට ම ඒවා අපේ ඒ අදාල දුච්ඡකම් තියෙනවා නම් ඒවාට හරවාගන්න හෝ ඒ වාගේ ම වේගයෙන් සිහිය මතුකරගන්නත් මේවා අපි ටික ටික, ටික ටික පුරුදුකිරීම මත පුහුණුකිරීම මත ම යි සිද්ධවෙන්නේ. ඉතින් වෙන දෙයක් නෑ ඉතින් සම්මාදිට්ඨිය පැහැදිලිව තේරුම්ගන්න ඕන. ඊට පස්සේ අපේ ඉන්ද්‍රිය මොකක් ද අඩුව කියන එක තේරුම්ගන්න ඕන. සතිය කියන එක ඇතිවෙන්නත් ඒකට උපකාර කරනවා. වියරියේ අනුග්‍රහය, ප්‍රඥාවේ අනුග්‍රහය සමාධියේ අනුග්‍රහය නැතිව සතිය උපදින්නේ නැහැ. හිතේ සමාධියක්, ඒකග්ගතාවයක් නැතුව අරමුණේ සිහියෙන් ම ඉන්නවා කියන එක කරන්න අමාරු යි. ඒ නිසා සමාධියේ අනුග්‍රහය සිහියට අවශ්‍ය යි. වියරියේ අනුග්‍රහයත් සිහියට අවශ්‍ය යි. ආන්න ඒ නිසා ඒ වාගේ දුච්ඡ දේවලුත් අපි මතුකරගෙන, සතිය දැන් පවත්වන්න බැරිනම් ඒකට හේතුව මොකක් ද? හිතේ සමාධිගුණය මදි. ඒක නිසා හිත එකඟකරගන්න මම් කමටහනක් කරලා හිත එකඟකරගන්නවා. නැත්පත්කරගන්නවා. අන්න එතකොට මට පුළුවන්කම තියෙනවා සතිය දිගට පවත්වාගෙන යන්න. අන්න ඒ වගේ දක්‍ෂවෙන්න ඕන ඒ ධර්මය ඇතුළේ. දක්‍ෂවුණහම පුහුණුව තුළින් ඒ දේවල් අපට පහසුවෙන් කරගන්න ලැබෙනවා. තෙරුවන් සරණ යි.

ප්‍රශ්නය :- ස්වාමීන් වහන්ස මම තව පොඩි ප්‍රශ්නයක් අහනවා. අපි දැන් පටිච්චසමුප්පාදය ධර්ම ඉගෙනගැනීම තුළින් විශේෂයෙන් වේදනාව සම්බන්ධයෙන් අපි දන්නවා දැන් වේදනාව කියන එක ස්වාමීන් වහන්ස, **එසස පච්චයා වේදනා** කියන එක නිකුතින් ම සිද්ධවෙන දෙයක්. එතකොට අපි මෙතැන දැනගැනීම තුළින් සිහිය පිහිටවාගැනීම තුළින් යම්කිසි දෙයක් සිද්ධවෙනවා හැරෙන්න අපට වෙන කරන්න දෙයක් නැහැ නේ ද ස්වාමීන් වහන්ස? ප්‍රායෝගිකව අපට මොකක් ද මෙතැන කරන්න පුළුවන් කියන කාරණය ගැන ඔබවහන්සේගෙන් විමසුවොත් මොකක් ද කරන්න (අපැහැදිලි යි.)

පිළිතුර :- ඒවා නවත්වන්න බැහැ. ඒවා අපට ප්‍රශ්නයකුත් නැහැ. ඒ කියන්නේ ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ අපට වේදනාව ට තණ්හාව ඇතිවෙන එක තමයි ප්‍රශ්නය. ඒ නිසා වේදනාව හෝ ස්පර්ශය හෝ ධාතුනානත්තය හෝ මේවා විපාකය තියෙනකම් ඒවා සිද්ධවෙනවා. පස්සේ නව කම් සකස්වුනොත් තමයි නැවැත නැවැත විපාක සකස්වෙන්නේ. ඒ නිසා අපට දැන් විපාකයක් ලැබුණා නම්, මේ විපාකය කියන එක වේදනා, සංඥා, චේතනා, එසස, මනසිකාර කියන මේ දේවල්, ඒවාගේ අපට බලපෑම් කරන්න බැහැ. බලපෑම් කරා කියලා තේරුමක් නැහැ. ස්පර්ශය නිසා වේදනාව ඇතිවෙන්නේ ඒ ස්පර්ශයේ හේතුව රූප දකින එකයි කියලා අපි රූප නො බලා හිටියයි කියලා හරියන්නේ නැහැ. ඇතුළේ මෝඩකම තියෙනවා. ඒ නිසා ඒක නෙවෙයි කරන්න ඕන. ඒවා ඇතිවෙනවා. එතැන දී අපි ඒක තේරුම් අරගෙන, ඒක ධර්මතාවයක් හැටියට මේවා මේ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්තේ ප්‍රත්‍ය නැතිවුනොත් නිරුධ වෙනවා කියන යෝනිසෝමනසිකාරය ඇතිකරගන්න. එතකොට වෙන්නේ වේදනාවෙන් පස්සේ ඇතිවෙන දුක හදන කෙලෙස්

කම් තණ්හා උපාදාන ඇතිවෙන්නේ නැතිවෙන්න යි. ඒකයි අපි වළක්වාගන්න ඕන. සසර යන්න හේතුවෙන්නේ තණ්හා-උපාදාන නිසා යි. අර විපාක නෙවෙයි හේතුවෙන්නේ. ඒ නිසා අපට ඒවාට අවශ්‍ය නැහැ බලපෑම කරන්න. ඒකයි අපි කරන බලපෑම තමයි, ඒවා ඒ ආකාරයෙන් දැනගැනීම. ඒවා ඒ ආකාරයෙන් දැනගන්න මනසිකාරය පැවැත්වීම විතරයි අපි එතැන දී කරන්නේ.

ප්‍රශ්නය :- උපේක්ෂා වේදනාවේ අවිද්‍යාව අනුශය නැහැ කියලා දැන් ඉතින් අපි දන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස, එතකොට අර කාමාවචර සිත්වල ස්වාමීන් වහන්ස, උපේක්ෂාසහගත ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිතේ ඇත්තට ම මේ ප්‍රඥාව (අපැහැදිලි යි.) ස්වාමීන් වහන්ස. එතකොට අපි ඒ වෙලාවේ දී අවිද්‍යාවෙන් අනුශය විදියට තියෙනවා ද ස්වාමීන් වහන්ස?

පිළිතුර :- අනුශය වශයෙන් තියෙන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ අපි කියමුකො ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත හිතක් වුණත් එතැන දී අවිද්‍යා අනුශය තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් අනුශය වෙන්නේ නැහැ. අනුශය වෙන්නේ නැහැ කියලා කියන්නේ අනුශය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ නැහැ. හැබැයි අනුශය සහිතයි කියලා යි අපි කියන්නේ. ඒක හරියට අර උදාහරණයක් වශයෙන් කිව්වොත්, මට දැන් ඔළුවේ කැක්කුම නැතිවුණාට මට ඔළුවේ කැක්කුම ඇතිවෙන්න පුළුවන්බව තියෙනවා. ඒ නිසා මම ඔළුවේ කැක්කුමෙන් යුක්ත යි කියලා අපට කියන්න පුළුවන්. එතකොට උපදින්න පුළුවන් බව කියන එකෙන් ඇති යි කියන ගණයට යි අපි කතාකරන්නේ. දැන් මම මහළුවෙලා හිටියේ නැතිවුණාට මම මහළුවෙත් යුක්ත යි. යුක්තයි කියලා කියන්නේ දැන් මහළුයි කියන එක නෙවෙයි. මහළුවීමේ හේතු

ඇතුළත තියෙන නිසා මම මහඵබවෙන් යුක්ත යි කියලා ඒ ඇතිබව කියන්න වගේ, අවිද්‍යා අනුශය ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිතේ අවිජ්ජානුශය අනුශය වෙන්තේ නැහැ. නමුත් අනුශයෙන් යුක්ත යි. නමුත් අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යවීමක් වෙන්තේ නැද්ද කියලා ඇහුවොත් වෙනවා. ඒක හැබැයි සම්ප්‍රයුක්ත වශයෙන් නෙවෙයි, උපනිශ්‍රය වශයෙන් කියලා උපකාර කිරීම් වශයෙන් කියලා, මම කිව්වා ඔයිට ඉස්සෙල්ලා. මොකද, කුසල් සිතක් ඇතිකරන්නේ සාමාන්‍යයෙන් විපස්සනා කුසල් සිතක් නෙවෙයි, අපි දානමය කුසල් සිතක් ගත්තොත් ඒක අපි ඇතිකරන්නේ පුද්ගලභාවයෙන්. සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් යුක්තව තමයි, මම දන්දෙනවා, කාට ද සංඝයාට. සංඝයා කියන තැනැත්තාත් අපි සත්ත්ව-පුද්ගල සංඥාව ඇතිකරගෙන. දානෙ දෙන්නේ මම කියලා, මෙතැනත් අපි සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිකරගෙන. ඒ නිසා ඒක අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත යි. හැබැයි ඒ අවිද්‍යාව සම්ප්‍රයුක්ත නැහැ කියන එකයි ධර්මයේ පෙන්නන්නේ. උපනිශ්‍රය වශයෙන් ප්‍රත්‍යවෙනවා. උපකාර කිරීමක් කරලා තියෙනවා අවිද්‍යාවෙන් කුසල් සිත ඇතිකරන්න. අපි තේරෙන විදියට අපි ගිය සැරේ ඔය ඒ අවිද්‍යාව පිළිබඳ කතාකරනකොට කිව්වේ, අපි කියමුකො අප තුළ ඇතිවෙච්චි මෝඩකමක් පිළිබඳව උගන්නනවා. මම මේ අරමුණේ මේ මේ විදියට රැවැටුනා නේ ද කියලා, මේ මුළාවීමක් නේ ද කියලා අපට ඇතිවෙච්චි මුළාව අරමුණු කරන්න පුළුවන්. දැන් අවිද්‍යාව තමන්ගේ නුවණ ඇතිකරගන්න අරමුණු කිරීම් වශයෙන් හා උපනිශ්‍රය වශයෙන් උපකාර කරලා තියෙනවා. එතකොට අවිද්‍යාව එතැන ප්‍රත්‍යවෙලා තියෙනවා. ප්‍රත්‍යවුනේ කොහොම ද? එයා අවිද්‍යාව කියන එක දැනගත්තා. මේ විදියට යි මට මේ මුළාව ඇතිවෙච්චි නිසයි මට මේ තරහා ආවේ කියලා එයා හිතනකොට එයාට ඇත්තටම අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යවෙලා

තමයි ඒ ඥානය ලැබුණේ. කුසල් සිත ලැබුණේ. ඒ නිසා අන්න එබඳු ආකාරයේ ප්‍රත්‍යවීමක් අවිද්‍යාව තුළ තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා, අන්න ඒ වාගේ සියුම්ව මේවා බෙදිලා යනවා. නමුත් ඒවා අපි හරියාකාරව අවුල් නො වී තේරුම්ගන්න යි ඕනෑකම තියෙන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා අතනත් අපි ඒ විදියට යි ගතයුත්තේ. අවිද්‍යාව අනුශය ගත්තහම අනුශය සහිතයි කියලා කිව්වාට කමක් නැහැ. ඤාණසම්පයුත්ත සිතේ අවිද්‍යා අනුශය යෙදිලා. අනුශය කවදාවත් දැන් කුසල් සිතක් ඉපදුනහම ඒ කුසල් සිතේ අනුශය ක්‍රියාත්මක වෙනකොට ඒක කෙලෙස්බවට පත්වෙලා තමයි අපට හම්බවෙන්නේ. කුසල් සිතක්බවට පත්වෙනකොට එතැන තියෙන්නේ අනුශය නෙවෙයි. පරිසුට්ඨාන විචිකකම අවස්ථාව යි. ඒ කියන්නේ ලෝභය, සංයෝජන, උපාදාන, තණ්හාව ආදී ඔය මට්ටමෙන් තමයි අනුශය විචික්කම වෙලා පරිසුට්ඨාන වෙන්නේ. ඒ එහෙම වුණේ අනුශය තුළින්. ඒ නිසා අනුශය කියන එක හැම මොහොතේ ම තියෙනවා. ඒක ඇතැම් වෙලාවට අනුශය ක්‍රියාත්මක වෙනවා. එතකොට තමයි පරිසුට්ඨාන විචික්කම වෙන්නේ. ඇතැම් වෙලාවක අනුශය ක්‍රියාත්මක නො වී ද වෙන වෙන දේවල් උපදිනවා. හැබැයි සාමාන්‍යයෙන් අපි කියන්නේ සියලු සිත් ගත්තහම අවිද්‍යානුශය අනුශය වෙනවා. දැන් පටිඝය සහිත සිතක් උපදිනකොට රාගානුශය අනුශය වෙන්නේ නැහැ. එතැන පටිඝය තියෙන නිසා. එතකොට පටිඝානුශය අනුශය වෙන්නේ නැහැ සෝමනස්ස සහගත ලෝභමූල සිතක් උපදිනකොට. නමුත් පටිඝානුශයෙන් යුක්තයි ද කියලා ඇහුවොත්, ඔව්. යුක්තයි. ඇයි, එයාට කවදාහරි පටිඝය අනුශයවෙන්න පුළුවන්කම තියෙන නිසා එයින් යුක්ත යි කියලා ඒ විදියට අපට ඒවා තේරුම් ගත්තහම අවුල්වෙන්නේ

නැතුව එතකොට අපට අර ධර්මය හරියට තේරුම්ගත්තා වෙනවා.

තෙරුවන් සරණ යි.

එඩ්වඩ් මහත්මයා :- ස්වාමීන් වහන්සේ ගිය අවුරුද්දේ කරපු දේශනා වගයක් මම ඇහුවා. ඒකේ ස්වාමීන් වහන්සේ ලස්සනට පැහැදිලි කරලා දෙනවා අපට මේ එවෙලේ ඇතිවන, මේ ක්ෂණයේ ඇතිවන දේ අපට බලාගන්න බැහැ. ඒක නෙවෙයි ප්‍රශ්නය සත්තති ගණයයි සමූහ ගණයයි නිසා තමයි අපට මේ ප්‍රශ්නය හටගන්නේ. අපි ඒක දැනගත්තම ඇති. මෙන්න මේ ක්ෂණිකව ම වෙන, මේ මොහොතේ වෙන ස්පර්ශයක් කවදාවත් අඳුනාගන්න විදියක් නැහැ. එඩ්වර ඒක වේගවත්. අර සත්තතිය යි සමූහය යි නිසා ඇතිවන දේ අපි දැනගත්තම ඇති කියලා වගේ දෙයක් තමයි මට වැටහුණේ ස්වාමීන් වහන්ස. ඒ ගැන පොඩ්ඩක් පැහැදිලිකරලා දෙන්න.

පිළිතුර :- ඔව් ඒකේ අපට ක්ෂණික අවස්ථාවේ සිත කියන්නේ චිත්තක්ෂණයක් කියන අවස්ථාව අමාරුයි අල්ලාගන්න. දැන් නිරෝධය කියන එක මම පැහැදිලි කරන්නම්. නිරෝධය කියනවා ක්ෂණික නිරෝධයක් තියෙනවා. ඒ ක්ෂණික නිරෝධය කියන එක අපට අල්ලන්න අවශ්‍යත් නැහැ. ඒක අල්ලන්නත් බැහැ. ඉතින් ඒ නිසා එතැන දී මම මතක් කරේ හැම වෙලාවේ ම මේ සත්තතියක් වශයෙන් ගත්තහම ඒකේ නිරෝධය දැක්කහම ඇති. දැන් උදාහරණයක් වශයෙන් ගත්තහම අපි වාචිවෙලා ඉන්නවා නම් වාචිවෙලා ඉන්නකොට වාචිවෙලා ඉඳීම වශයෙන් පහළවුණා නම් යම් චිත්ත චෛතසික ධර්ම ටිකක්, නැගිටිනකොට ඒ චිත්ත චෛතසික ධර්ම ටික නිරුද්ධ

යි. ඒ නිසා වර්තමානය කියන එක, පව්වුප්පන්නය කියන එක, ඝෂණික පව්වුප්පන්නයක් තියෙනවා. අද්ධාන පව්වුප්පන්නයක් තියෙනවා, සන්නති පව්වුප්පන්නයක් තියෙනවා. සමය පව්වුප්පන්නයක් තියෙනවා කියලා මෙහෙම කතාකරනවා. එතකොට එතැන දී මේ ඝෂණික පව්වුප්පන්නය අපිට අල්ලන්න බැහැ. සිතත් සමග ඒ මොහොතේ හටගෙන නිරුද්ධවෙන නිසා ඒක අල්ලන්න බැහැ. ඒක ඒ තරම් වේගවත්. ඒක බුදුකෙනෙකුට ගෝචර වෙනවා. නමුත් ඒක අපට අවශ්‍ය නැහැ. ඝෂණයක් නොදැනීම නිසා නෙවෙයි අපි මුළාවට පත්වෙන්නේ. ඒ මොහොතේ වතීම්මාණ යි කියලා අපි සළකන සිධාන්තය ම නො දන්නාකම නිසා යි මුළාවට පත්වෙන්නේ. එතකොට අපි වාචිවෙලා ඉඳගෙන නැගිටිනවා නම් වාචිවෙලා ඉන්න මුලු කාලය විනාඩි පහක් නම්, ඒ පහම පව්වුප්පන්න යි කියලා කියන්න පුළුවන්. ඒකට කියන්නේ සන්නති පව්වුප්පන්න. ඒ ප්‍රමාණවත්. ඒ වාචිවෙලා ඉඳීම වශයෙන් යම් චිත්ත චෛතසික ධර්ම ටිකක් ඉපදුණා නම්, නැගිටිනකොට ඒ චිත්ත චෛතසික ධර්මය නිරුද්ධ යි. අහමින් මොකක් හරි බලමින් ඉන්නකොට යම් චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් ඉපදුණා නම්, යමක් අහනකොට බලමින් හිටපු සිතෙන් ඇතිවුණ චිත්ත චෛතසිකයෝ නිරුද්ධ යි. අපි බලාගෙන හිටියේ විනාඩි දහයක් නම් දහය ම පව්වුප්පන්න යි කියලා ගත්තහම ඒකට කියනවා සන්නති පව්වුප්පන්නය යි කියලා. එතැන අපට ප්‍රමාණවත් මේ කෙලෙස් දුරුකරගන්න, කම් අකුසල් දුරුකරගන්න ඒ ප්‍රමාණවත්. මොකද, කුසල් අකුසල් ඇතිවුණේ ඝෂණයකින් නෙවෙයි නේ. සන්නතියක් වශයෙන් ඔය වාගේ එකක් බොහෝ දෙයක් අල්ලාගෙන තමයි අපි ඒ කෙලෙස් ඇතිකරගත්තේ. ඒ නිසා එතැනින් බැලුවහම කෙලෙස් දුරුවෙනවා. ප්‍රමාණවත්. ඒ ඝෂණිකය, ඝෂණය

ඇල්ෂුචේ නෑ කියලා අපට ඒක විදහීනාවට හෝ මාගීඵලවලට
කිසිදු බාධාවක් නැහැ. ඒක තමයි මම ඔය විස්තර කරන්න
ඇත්තේ.

තෙරුවන් සරණ යි.

“මට දැන් ඔළුවේ කැක්කුම නැතිවුණාට මට ඔළුවේ කැක්කුම ඇතිවෙන්න පුළුවන්බව තියෙනවා. ඒ නිසා මම ඔළුවේ කැක්කුමෙන් යුක්ත යි කියලා අපට කියන්න පුළුවන්. එතකොට උපදින්න පුළුවන් බව කියන එකෙන් ඇති යි කියන ගණයට යි අපි කතාකරන්නේ. දැන් මම මහළුවෙලා හිටියේ නැතිවුණාට මම මහළුවෙත් යුක්ත යි. යුක්තයි කියලා කියන්නේ දැන් මහළුයි කියන එක නෙවෙයි. මහළුවීමේ හේතු ඇතුළත තියෙන නිසා මම මහළුවෙත් යුක්ත යි කියලා ඒ ඇතිබව කියන්න වගේ, අවිද්‍යා අනුශය ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිතේ අවිජ්ජානුශය අනුශය වෙන්නේ නැහැ. නමුත් අනුශයෙන් යුක්ත යි. නමුත් අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යාවීමක් වෙන්නේ නැද්ද කියලා ඇහුවොත් වෙනවා. ඒක හැබැයි සම්ප්‍රයුක්ත වශයෙන් නෙවෙයි, උපනිශ්‍රය වශයෙන් කියලා උපකාර කිරීම් වශයෙන් කියලා,

“කුසල් සිතක් ඇතිකරන්නේ සාමාන්‍යයෙන් විපස්සනා කුසල් සිතක් නෙවෙයි, අපි දානමය කුසල් සිතක් ගත්තොත් ඒක අපි ඇතිකරන්නේ පුද්ගලභාවයෙන්. සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් යුක්තව තමයි, මම දන්දෙනවා, කාට ද සංඝයාට. සංඝයා කියන තැනැත්තාත් අපි සත්ත්ව-පුද්ගල සංඥාව ඇතිකරගෙන. දානෙ දෙන්නේ මම කියලා, මෙතැනත් අපි සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිකරගෙන. ඒ නිසා ඒක අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත යි. හැබැයි ඒ අවිද්‍යාව සම්ප්‍රයුක්ත නැහැ කියන එකයි ධර්මයේ පෙන්නන්නේ. උපනිශ්‍රය වශයෙන් ප්‍රත්‍යාවෙනවා. උපකාර කිරීමක් කරලා තියෙනවා අවිද්‍යාවෙන් කුසල් සිත ඇතිකරන්න. අපි තේරෙන විදියට අපි ගිය සැරේ ඔය ඒ අවිද්‍යාව පිළිබඳ කතාකරනකොට කිව්වේ, අපි කියමුකො අප තුළ ඇතිවෙව්ව් මෝඩකමක් පිළිබඳව උගන්නනවා. මම මේ අරමුණේ මේ මේ විදියට රැවැටුණා නේ ද කියලා, මේ මුළාවීමක් නේ ද කියලා අපට ඇතිවෙව්ව් මුලාව අරමුණු කරන්න පුළුවන්.

“අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යාවෙලා තමයි ඒ ඥානය ලැබුණේ. කුසල් සිත ලැබුණේ. ඒ නිසා අන්න එබඳු ආකාරයේ ප්‍රත්‍යාවීමක් අවිද්‍යාව තුළ තියෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා, අන්න ඒ වාගේ සියුම්ව මේවා බෙදිලා යනවා.